

”Fra ti til en” –

følgforskningens første notat,
fra aktørene som arbeider for å få til
eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere

Gro Follo

Notat nr 11/10, ISBN 1503-2027

**Norsk senter for bygdeforskning
Universitetscenteret Dragvoll
7491 Trondheim**

gro.follo@bygdeforskning.no

Innhold

Innledning.....	3
Notatets bakgrunn	3
Notatets oppgave	4
De fire feltprosjektene	6
Feios-prosjektet	6
Ørstaskogen	8
Skogringene i Levanger og Frosta	9
Sørsivegen	10
Data og metode.....	11
Samarbeidet: Bryllupsdager	13
... men kommunens rolle	13
... men fremdriftsspørsmålet.....	14
Mangt kan oppnås	15
Økt aktivitet og interesse — og samarbeid	17
Fremmere og hemmere.....	19
”Oppstruktureringen”	22
Skalaproblematikk.....	25
Egne omkostninger.....	28
Media.....	30
”Tilskudd”?	31
Utfordring: Dialogen med skogeierne.....	32
Ikke negativt mottatt.....	33
Kvaliteten i kommunikasjonen.....	34
Det må gå noe tid	36
En avrundende kommentar.....	38
Referanser.....	39
Vedlegg	41

Innledning

Notatets bakgrunn

Dette notatet inngår som del av forskningsprosjektet ”’Fra ti til en’ — eiendomsoverbyggende samarbeid for private, personlige skogeiere i kystskogbruket” (kortnavn ”Fra ti til en”). Prosjektet er finansiert av Norges forskningsråd sitt program ”Natur og næring”, forskningsmidlene over jordbruksavtalen og av skognæringen i Prosjekt Kystskogbruket sine fylker¹. Prosjektet startet opp i januar 2009 og går ut 2013. Prosjektet er et ”Kompetanseprosjekt med brukermedvirkning”. Brukerne som inngår i prosjektet er aktørene i Prosjekt Kystskogbruket. Prosjekt Kystskogbruket omfatter alt skogbruk og all treforedling i fylkene Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark. I prosjektet skal forskere fra Norsk senter for bygdeforskning (kortnavn ”Bygdeforskning”) og Norsk institutt for skog og landskap (kortnavn ”Skog og landskap”) følgeforske fire eiendomsoverbyggende samarbeid når det gjelder forvaltning av skogen, samarbeid som gjør at en på ett eller annet vis ”går fra ti til en skogeier”. Disse fire eiendomsoverbyggende samarbeidene, som omtales som feltprosjekt, drives av aktører i Kystskogbruket.

Målet for ”Fra ti til en” er å:

- prøve ut ulike eiendomsoverbyggende samarbeid.
- gi en dekkende beskrivelse av forhold (forståelser, prosesser og effekter) som virker fremmende og hemmende på bruk av slikt samarbeid.
- vurdere nytte og omkostninger, og da ”omkostninger” forstått bredt og ikke bare som økonomi.
- utlede de praktiske løsningene og betydningen for norsk skogbrukspolitik.

Det er fem forhold som ligger til grunn for prosjektet. For det første er det norske skogeierskapet fragmentert. Det er over 116.000 private, personlig eide eiendommer med minst 25 dekar produktiv skog (Statistisk sentralbyrå 2005)². Den gjennomsnittelige skogeiendommen deres var ca. 450 dekar ved siste telling i 1989 (Vennesland, Hobbestad, Bolkesjø, Baardsen, Hoen, Lileng og Rolstad 2006). Kystskogbrukets fylker har omtrent

¹ Prosjektnummer hos Forskningsrådet er 189950/I10.

² Tallet er fra ”Landbruksundersøkelsen 2004”. Det er kommet tall (strukturstatistikk) etter dette, og det oppgitte antallet på de private, personlige eiendommene varierer. Dette er blant annet knyttet til om døde er tatt med eller ikke som personlig skogeier, at det foregår oppdatering av Landbruksregisteret, etc. I dette notatet holder vi fast ved tallet fra ”Landbruksundersøkelsen 2004”.

like mange skogeiendommer som innlandsfylkene, men gjennomsnittseiendommen er mindre og teigblanding mer utbredt (Prosjekt Kystskogbruket 2008). For det andre er det store ulikheter i skogeiernes skogbruksmessige kompetansenivå, og kunnskapsressursen blant skogeierne er til dels svake (Amdam, Barstad og Olsen 2000; Follo, Forbord, Almås, Blekesaune og Rye 2006). Kravene til skogbruket vil ikke bli mindre, og omkostningene ved å skaffe seg eller opprettholde tilstrekkelig kompetanse vil bli høyere. For det tredje skal skogbruket ifølge norsk skogpolitikk bidra i klimaproblematikk, bevaring av biologisk mangfold, verdiskaping og opprettholdelse av levende bygder (Landbruks- og matdepartementet 2007; St meld nr. 17 1998-99). Og det skal skogbruket samtidig som lite er gjort for å få justert eiendomsstrukturen, noe som innebærer at nåværende struktur med de mange små eiendommene, blir premiss for det som skal skje. Og for det femte er den offentlige skogbruksforvaltningen blitt bygd ned (St meld nr. 17 1998-99; Prosjekt Kystskogbruket 2008).

I "Fra ti til en" er Gro Follo, Bygdeforskning, prosjektleder. Hun er også en av to forskere som gjennomfører følgeforskningen. Birger Vennesland, Skog og landskap, er den andre. "Fra ti til en" har òg en forstlig del: Skog og landskap ved Bernt-Håvard Øyen skal lage oversikter over de skoglige ressursene til skogeierne som potensielt inngår i de eiendomsoverbyggende samarbeidene. I tillegg deltar Reidar Almås, Bygdeforskning, sammen med Follo, Vennesland og Øyen på de tre samlingene som gjennomføres for å gi overbygging for, gjensidig læring mellom, og synergi blant de fire feltprosjektene.

Notatets oppgave

I "Fra ti til en" inngår en rekke elementer fordelt på ulike delprosjekt. Som en innledende del til "Fra ti til en", skulle det foretas en kartlegging av tidligere gjennomførte eiendomsoverbyggende samarbeid, og en skulle vurdere erfaringene fra det. Resultatene fra denne kartleggingen er publisert i rapporten "Eiendomsoverbyggende samarbeid i skogbruket — en kartlegging" (Follo 2010a) og i et oppslag i journalen "Norsk skogbruk", "Å handle sammen om forvaltning" (Follo 2010b). Dette notatet er på sin side den første publikasjonen fra selve følgeforskningen av de fire feltprosjektene som drives av Kystskogbruket. Fokuset her er de aktørene (personer) som arbeider i de fire feltprosjektene for å få til eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere. Den neste datainnsamlingen vil fokusere på de mulig deltakende skogeierne.

Notatet konkluderer ikke. Dette er knyttet til de funksjoner notatet er ment å ha i "Fra ti til en". For det første skal notatet være en bakgrunn for å gi tilbakemelding til det enkelte feltprosjekt, men da basert på innsikter fra alle fire feltprosjektene. Notatet er en skriftlig tilbakemelding til feltprosjektene. I tillegg vil det skje en muntlig tilbakemelding, og i denne muntlige tilbakemeldingen vil forskerne også kunne gi mer feltprosjekt-spesifikke responser til aktørene. For det andre er notatets innhold ment å gi aktørene et diskusjonsgrunnlag. Notatets innhold er ikke fremstilt for aktørene før publisering. For det

tredje inngår notatet i dokumentasjonen som beskriver arbeidet med de eiendomsoverbyggende samarbeidene mens dette arbeidet pågår. Underveis i dette arbeidet skal det utgis flere publikasjoner. Den samlede dokumentasjonen skal i 2013 tas inn en sluttrapport³, og konklusjonene fra følgeforskningen vil finnes der.

Følgeforskning er i engelsk forskningsmessig fagsjargong gjerne omtalt som ”formative dialogue research”, og det legges også gjerne til at denne forskningen er prosessorientert. Det formative innebærer at ”følgeforskningen skal ha lov til å påvirke og ’forme’ den prosessen som følges” (Baklien 2004:50). Men selv om følgeforskning er fokusert på prosess, dialog og det formative, skal følgeforskningen fremdeles være forskning. Dette ivaretas gjennom følgeforskernes vekslning mellom å være aktivt og passivt samhandlende med oppdragsgiver/bruker. Vi følger her Olsen og Lindøe sin grovmaskede inndeling:

An active role performance means acting as a change agent participating in project activities at stake. Passive role performance means distant and critical observation to an event in order to get and analyse data you hardly can achieve as an active participant. (Olsen og Lindøe 2004:373)

Det er ingen enkel løsning på hvordan en opprettholder skillet mellom aktiv og passiv samhandling, og det kan være mange grunner til at forskeres passive samhandling perverteres (Segaard 2007). En måte å forebygge dette på, er ved å presisere relativt klart hvilken rolle forskerne skal ha når og hva forskerne skal gjøre og levere. I ”Fra ti til en” er det utarbeidet en detaljert oppsatt plan for når forskerne skal være henholdsvis aktivt og passivt samhandlende med de aktørene som forsøker å få til eiendomsoverbyggende samarbeid og med skogeierne. Den tilbakemeldingen til feltprosjektene som er beskrevet i forrige avsnitt, inngår i forskernes aktivt samhandlende rolle.

Notatet presenterer kort først feltprosjektene samt data og metode. Deretter presenteres funnene fra datainnsamlingen. Det gjøres under fire hovedoverskrifter: ”Samarbeidet: Bryllupsdager”, ”Mangt kan oppnås”, ”Fremmere og hemmere” og ”Utfordring: Dialogen med skogeierne”. Det er Follo som har stått for valg og prioritering av innhold, samt overskriftenes titler. Det ettersom det er Follo som har ført notatet i pennen, mens Vennesland har lest gjennom og kommentert. I sitt arbeid med valg/prioritering av innhold og titlene på overskriftene, har Follo tatt hensyn til hva det nåværende datatilfanget forteller og hva prosjektbeskrivelsen for ”Fra ti til en” sier at en skal besvare. Eksempelvis er overskriften ”Samarbeidet: Bryllupsdager” en tittel basert på det dataene forteller, mens tittelen ”Fremmere og hemmere” baserer seg på uttrykk i prosjektbeskrivelsen. De av leserne som har vært informanter til dette notatet, vil kunne se at ikke alle de aspektene det ble spurt om i intervjuene er tatt inn. Noen aspekter vil kunne tas inn i en sammenstilling med det skogeierne forteller oss forskerne, og da fordi det er sterkt knyttet til skogeierne. Andre aspekter vil kunne inngå i sluttrapporten i 2013 hvis følgeforskningen viser at aspektene blir vesentlig i tiden fremover. Notatet avslutter med en avrundende kommentar. Den oppfordrer i bunn og grunn leseren til å lese hele notatet.

³ I tillegg skal det da blant annet skrives en vitenskapelig artikkel på engelsk.

Leseren av notatet vil se at det en rekke steder står en fotnoteanmerkning i teksten, og at det står ”informantutsagn” i fotnoten. Det er gjort når det ikke umiddelbart går frem av teksten at det er en eller annen informant som uttrykker seg. Vi setter opp disse fotnotene for å understreke at det som står i teksten er en av informantenes utsagn, og ikke eksempelvis vårt utsagn. Noen ganger vil det videre kunne stå fotnoteanmerkninger nært opptil hverandre i teksten. Dette betyr at det er forskjellige informanter som tilkjennegir det som skrives. Enkelte ganger har vi gjengitt det som sies som direkte tale, andre ganger inngår det kun som løpende tekst. Dette er stort sett gjort for å lette lesingen. Selv om leseren ikke blir opplyst om hvilke særskilte informanter det dreier seg om til forskjellige tider, har vi forskerne selvsagt oversikt over det.

Notatet tar ”temperaturen” på arbeidet med de eiendomsoverbyggende samarbeidene før det er avklart om skogeiere slutter seg til det eiendomsoverbyggende samarbeidet. En vet altså ikke noe om samarbeidene blir noe av, en vet ikke noe om hvordan det arbeidet en gjør vil forløpe eller ende. Dette er en rapportering om samarbeid under en mulig etablering.

Vi har valgt å unngå å bruke kapittelinnndeling i publikasjonen fordi det samsvarer dårlig med bruken av notat-format.

De fire feltprosjektene

La oss begynne den korte presentasjonen av feltprosjektene sørfra, det vil si med Feios-prosjektet. Innholdet i presentasjonene er i all hovedsak klippet fra skriftlig materiale som aktørene selv har utarbeidet⁴.

Feios-prosjektet

Feios-prosjektet foregår i Feios, Vik kommune i Sogn og Fjordane. Prosjektleder er Asbjørn Grindedal (20 prosent stilling). For feltprosjektet i Feios skal vi benytte informasjon fra en søknad om BU-midler fra Feios Skogreisingslag og Skognæringsforum i Sogn og Fjordane (datert 8.4.09), samt fra en presentasjon av Feios-prosjektet i ”Fylkesnytt frå Sogn og Fjordane 2/2009” (Landbruks- og matdepartementet 2009).

Om Feios og skogreising, heter det seg at:

I Feios vart skogreisinga gjennomført med betre resultat enn nokon annan stad i Sogn og Fjordane, og kanskje i heile landet. Årsakene til dette ligg både i god organisering og god finansiering, i tillegg til interesserte skogeigarar. Det var også fleire såkalla Fredskogfelt, som viste at grana har høg

⁴ Vi gjør oppmerksom på at hvis vi har funnet åpenbare skrivefeil i det vi siterer fra, er dette rettet opp uten at det går frem av teksten.

produksjon i Feios. Alt i 1954 vart Borregaards Skogreisingsfond oppretta, med god finansieringsordning i form av rentefrie lån, til tilplanting og inngjerding av plantefelt. Same år vart Skogreisingsplanen for Vestlandet vedteken av Stortinget. Dette førte til at også stat og kommunar hadde tilskot til skogreisninga, i tillegg til at det vart oppretta stillingar som skogreisingsleiar i dei fleste kommunane. Feios Skogreisingslag vart skipa, dette laget er i drift i dag også, og er sentralt i gjennomføring av feltprosjektet. (Landbruks- og matdepartementet 2009)

I løpet av en periode på 35 år, ble det i Feios plantet til et sted mellom 7 000 og 9 000 dekar med gran, det meste er nå i alderen 35-55 år. Tilveksten er høy, og de vanligste bonitetene er G 20 og G 23. Det er anslått at når skogreisingsgrana i Feios nå i løpet av kort tid blir hogstmoden, vil det gi grunnlag for årlig hogst på ca. 15 000 m³ i minst 20 år for de 50 eiendommene som er involvert. Grot fra skogsdriftene kommer i tillegg.

Selv om Feios har hatt all plantingen og også hogst av den skogen som var plantet før skogreisingsperioden tok til, mener vi at Feios med omkringliggende område kan sies å ha lite tradisjon for skogbruk. Feios har ikke skogtakst idet feltprosjektet starter opp, og en områdetakst er noe en prioriterer i begynnelsen. Områdetaksten er ment, påpekes det, å gi grunnlag for en hogstplan og en tilhørende plan for veibygging. Ettersom terrenget gjerne er bratt, vil veiene for en stor del bli planlagt med tanke på taubanedrift. En ser for seg at det blir utarbeidet skogbruksplaner for den enkelte eiendom samt for bygden sett under ett, og en mener at disse planene vil være det beste grunnlaget for informasjon til, kompetanseheving hos og veiledning av skogeierne.

Hva ønsker en så med prosjektet? Om det skriver en blant annet:

Feios har ei særskilt god historie gjennom heile investeringsfasen i skogreisninga. No står haustinga for døra, og vi ønskjer at haustingsfasen skal bli like vellukka som investeringsfasen. God ressursoversikt for kvar eigedom og for området samla, saman med vegplanen, er grunnlaget for god planlegging og gjennomføring.

Kan vi få til ei samvirkeform der heile kulturskogarealet vert sett under eitt, og inntekter og kostnader fordelt på alle deltakarane, slik at alle får sitt frå første hogne kubikk og første vegmeter? (Landbruks- og matdepartementet 2009)

Det heter vidare at i ”Den Store Granhausten” som nå kommer, vil gode samarbeidsmodeller få stor betydning ettersom det kan motvirke at en har små og oppdelte eiendommer. Samdrift inngår som en mulighet i disse samarbeidsmodellene. Det påpekes også at ”utfordringa i samband med hausting og fornying av skogreisings-skogen blir å få til samvirke i bygda, slik at det gjev grunnlag for størst mogleg lokal verdiskaping”. Og det snakkes om at all den kommende hogsten vil gi grunnlag for investering i utstyr til vegbygging, drift og foredling. En ser heller ”ikkje bort frå at nokon frå Feios vil satse på heilårs arbeidsplass i skogen som resultat av prosjektet”.

Feios-prosjektet har ei prosjektgruppe som i 2009/10 består av to fra Feios Skogreisingslag, en fra Skogselskapet i Sogn og Fjordane og Skognæringsforum i Sogn og Fjordane, en fra Vik kommune, samt en fra fylkesmannens landbruksavdeling.

Ørstaskogen

Feltprosjektet Ørstaskogen er lokalisert til Ørsta kommune i Møre og Romsdal. Prosjektleder er Hans Peter Eidseflot (80 prosent stilling). Ørstaskogen inngår riktignok som feltprosjekt i "Fra ti til en", men høyst trolig ville Ørstaskogen ha blitt etablert og gjennomført uten en slik tilknytning⁵.

For Ørstaskogen benytter vi informasjon fortrinnsvis fra Ørstaskogens "Prosjektplan Prosjekt Ørstaskogen 2010 – 2012" av mars 2010. Jevnfør den er Ørstaskogen et 3-årig prosjekt igangsatt av skogeierandelslaget Allskog, Ørsta kommune og fylkesmannen i Møre og Romsdal. Ørsta kommune var den første kommunen i landet med systematisk skogreisning fra 1951. Kommunen er en utpreget skogreisingskommune, med lite skogtradisjon, men med oppdaterte skogbruksplaner. Nå begynner mye av skogen å bli hogstmoden, samtidig har Ørsta svært mange skogeiere og mye teigblanding. Dermed trenger en samarbeid for å få en god og rasjonell utnyttelse av ressursene. "Prosjektet skal difor primært jobbe med skogeigarsamarbeid, samt tilrettelegging for lønsamt og berekraftig skogbruk", heter det videre.

Ørstaskogen har en rekke prosjektmål. "Samarbeid mellom skogeigarar" er prosjektets primærøppgave: En skal fremskaffe gode eksempler på samarbeid mellom skogeierne. Det andre prosjektmålet er betegnet "Aktivt eigerskap". Skal et aktivt eierskap kunne utøves, påpekes det, må to viktige forutsetninger være på plass: Tilgang på kompetent arbeidskraft, og skogeieren må ha en viss kunnskap rundt skogforvaltning. De av skogeierne som har skogbruksplan, må kunne bruke den, vurdere hva som må gjøres av skjøtselstiltak og hvorfor, og så må de kunne få satt det de bestemmer seg for ut i livet. For å bygge opp under skogeiers mulighet for aktivt eierskap, skal Ørstaskogen blant annet holde kurs, fagmøter og opplæring i bruk av skogbruksplan. Videre skal prosjektet være en pådriver for å etablere stabil og ordnet tilgang på kompetent arbeidskraft. Det tredje prosjektmålet er omtalt som "Betre føresetnader for utøvande, lønsamt skogbruk". Her er det snakk om å arbeide for å få oversiktsplan for utbygging av skogsbilveier; bistå skogeiere i planlegging av vei og nabosamarbeid rundt vei; gå gjennom status for offentlige veier i Ørsta og følge opp i forhold til vei-eier; arbeide for å få en bedre løsning for kai; og eventuelt å engasjere seg i spørsmålet om virkesforsyning til og virkesterminal for Tussa Krafts biobrenselanlegg i Ørsta sentrum. Det fjerde prosjektmålet bærer overskriften "Framtidsskogen: forynging/landskapstilpassing/skjøtsel". Om dette skriver Ørstaskogen:

I Ørsta sine bratte lier, med einsaldra plantingar og få fleirbrukselement, vil hogsten fort verte synleg og dominerande. Korleis kan ein få til eit hogstopplegg der det vert teke omsyn til landskapet også? Og når neste generasjon skog vert etablert, korleis gjer vi det? Er det eit mål å gjenta 'suksessen' til skogreisarane på 1950- og 60-talet? Og i tilfelle: korleis? Val av treslag, tilpassing til liten skjøtselintensitet og kanskje tynningsfritt skogbruk er viktige moment i denne samanhengen.

⁵ Grunnlaget for denne antakelse er at et slikt prosjekt som Ørstaskogen er satt opp som første planmål i "Strategiplan for skogbruket i Møre og Romsdal 2008-2016" (Møre og Romsdal fylke udatert).

Prosjektet ynskjer å gjere skogeigarane medvitne på desse utfordringane og bidra t.d. med synleggjering av konsekvensane for landskap og økonomi.

Ørstaskogen har tallfestet mål om å etablere minst en form for samdrift i løpet av prosjektperioden, samt minst fem andre skogeiersamarbeid av ulik type og omfang. Videre skal prosjektet ”ha minst 20 driftsområde som er førebudde for drift med eit samla virkesvolum på 100.000 m³”.

Ørstaskogen har ei styringsgruppe bestående av tre personer, og ei faggruppe bestående av fire. Prosjektleder kommer i tillegg. Styringsgruppa har det overordnede ansvaret for prosjektets aktivitet og finansiering. Faggruppa har ansvar for faglig oppfølging av prosjektet, og for å knyte prosjektet til sin øvrige virksomhet. I både styringsgruppa og faggruppa er så vel offentlige skogansatte på kommunalt og fylkesnivå som Allskogs ansatte/tillitsvalgte representert.

Skogringene i Levanger og Frosta

Feltprosjektet i Levanger og Frosta kommune i Nord-Trøndelag vil vi i denne publikasjonen omtale som ”Skogringene i Levanger og Frosta”. Feltprosjektets presise navn er imidlertid ”Nabosamvirke som virkemiddel for økt aktivitet i skogbruket i Levanger og Frosta”. Prosjektet er tett relatert til det såkalte ”Skognettverk Innherred” hvor også kommunene Verdal, Inderøy, Mosvik, Steinkjer og Verran inngår. Torgunn Sollid er prosjektleder for så vel Skogringene i Levanger og Frosta som for Skognettverk Innherred. Hun er i en 100 prosent stilling hvorav 20 prosent er satt av til arbeid med skogringene.

For Skogringene i Levanger og Frosta skal vi hente informasjon fra prosjektbeskrivelsen til prosjektet, mottatt 25.1.10. I motsetning til de tre øvrige feltprosjektene, har Skogringene i Levanger og Frosta tidligere eiendomsoverbyggende samarbeid å bygge på. I perioden 1.1.99 til 31.12.01 ble nemlig prosjektet ”Nabosamvirke som virkemiddel for økt aktivitet i skogbruket” gjennomført i Levanger, Frosta og Verdal. Til sammen ble det da dannet 16 skogringer. Flere av skogringene fortsatte en kort periode etter at prosjektet var avsluttet. Ut fra det en har oversikt over er det imidlertid i dag bare en av skogringene som en kan si er delvis i funksjon. En ønsker nå å ta utgangspunkt i noen av skogringene for å prøve om det er mulig å starte dem opp igjen. Det påpekes dog at det vil være andre satsingsområder som er mer aktuelle i dag enn i det forrige prosjektet. Samtidig sies det at det er interessant å starte opp nye skogringer med andre utgangspunkt for et slikt nabosamarbeid. Når det gjelder skogbruksplaner og liknende, gjennomførte Levanger skogtakst i 2007/2008, mens Frosta har skogtakst fra 1999. I feltprosjektet ser en det ønskelig å få utviklet et opplegg for bruk av ressursoversikter/skogbruksplaner som verktøy for skogaktivitet på egen eiendom og samlet i den enkelte ringen.

Målsettingen for Skogringene i Levanger og Frosta lyder: Skogringer som virkemiddel for økt aktivitet i skogbruket i Levanger og Frosta.

Følgende delmål er satt opp:

- Bidra til etablering av 5 skogringer, hvorav minst 2 bør være nye.
- Skogringene definerer et eller flere satsingsområder for det eiendomsoverbyggende samarbeidet.
- Kompetansehevende tiltak skal knyttes til aktivitetene.

En setter opp følgende tema og tiltak som kan være aktuelle å ta utgangspunkt i for etablering av det samarbeidet som skogringen er:

- Skogringene kan samarbeide om alle aktuelle skogbruksaktiviteter som planting, ungskogpleie, tynning, sluttavvirking, drift i vanskelig terreng etc. En slik koordinering kan gi en mer fleksibel og sikker aktivitet for entreprenører ved at skogringene går ut felles med aktuelle oppdrag innenfor skogringens område. Dette kan også gi en bedre posisjon for å forhandle om pris.
- Kobling mot hovedplan for skogsveier. Nybygging og ombygging/opprusting av eksisterende veganlegg. Vegforeningas medlemmer utgjør skogringen. Felles tiltak knytta til hogst, skogkulturtiltak, tynning i vegens nedslagsområde kan koordineres.
- Kompetansehevende tiltak, som f.eks. arrangere Aktiv Skogbrukskurs/andre aktuelle kurs for de skogeierne som er med i skogringene.
- Årsplanlegging og langtidsplanlegging av skogbruksaktivitet i skogringen.
- Felles 'bestilling' av skogbrukstiltak i skogringen det enkelte år. Det gjelder da tiltak hvor arbeidskraft og entreprenører skal leies inn for å utføre tiltakene. Det vil i den sammenheng være viktig å oppnå økonomiske fordeler, både vedr. kostnad med tiltaket, og ved avvirking en høyere tømmerpris ved levering av et større kvantum.
- Tett samarbeid i slike skogringer gir mulighet for et eiendomsoverskridende overblikk over skogen, noe som kan gjøre at en får optimalisert utnyttelsen av ressursen.
- Det sosiale aspektet ved tett samarbeid i slike skogringer.

For Skogringene i Levanger og Frosta ser en for seg at det skal være ei styringsgruppe med representanter fra de fem skogringene, skogbrukssjefen og styringsgruppa for Skognettverk Innherred. Fylkesmannens representant er tenkt å være observatør. Som prosjektbeskrivelsen sier, vil denne styringsgruppa ikke kunne være fullstendig før de fem skogringene er etablert.

Sørsivegen

Feltprosjektet Sørsivegen er lokalisert i Beitstad, Steinkjer kommune i Nord-Trøndelag. Prosjektleder er Bjørn L. Bergsmo (10 prosent stilling). Sørsivegen har en viss forhistorie: Bergsmo er skogeier i det aktuelle området, og allerede i 1992-93 forsøkte han og flere å få bygd en vei i det samme området. Den gangen inngikk ikke tanker om samarbeid for øvrig, forsøket dreide seg om et tradisjonelt veisamarbeid. En lyktes ikke. Det kokte rett og slett bort i kålen, får vi høre. Etter den tid har en del skog blitt hogd i nedslagsfeltet for den aktuelle veien.

For Sørsivegen henter vi informasjonen fra en søknad om tilskudd fra Steinkjer næringsfond (datert 24.2.10). Den bakgrunnen en der oppgir for Sørsivegen, lyder:

Det er et tradisjonelt godt miljø for samarbeid i denne delen av Steinkjer kommune, og det er opprettet flere samdriftsenheter i jordbruket her. Noen av grunneierne i området har derfor kommet fram til at det kunne vært interessant å tenke 'samdriftstanken' også i skognæringa. Deltagerne er

interesserte i å drøfte og utvikle eiendomsovergrepene tiltak med sikte på å rasjonalisere drifta av skogeiendommene og få til økt verdiskaping. Dette gjelder både for primær og sekundær drift. En etablering av skogsbilveg i området, kalt 'Sørsivegen', vil trolig kunne være en utløsende faktor for å komme i gang med samarbeidet, da dette vil binde sammen de aktuelle eiendommene på en bedre måte enn det som er dagens situasjon.

Når det gjelder hovedmål, er det formulert som følger:

Formålet med [...]⁶ Sørsivegen er å kartlegge grunnlaget – og utrede muligheten for å bygge en skogsbilveg på sørsida av Moldelva i Dalbygda, Beitstad, på strekningen Stølavegen – Jønnum. Videre skal Sørsivegen utrede og undersøke aktuelle former og omfang for samarbeid mellom – og/eller samdrift av skog- og utmarkseiendommene i samme område. Hovedmålet for [Sørsivegen]⁷ er å utnytte potensialet for drift av skog – og utmarka på de enkelte eiendommene i området på en bedre måte enn i dag, herunder å øke inntektene og få til en bedre forvaltning av naturressursene.

En ser for seg at resultatet av det arbeidet som her gjøres, kan bli et eiendoms-overbyggende samarbeid mellom de aktuelle grunneierne, ”hvor de kan være med på å bygge et samarbeid om de investeringer som er aktuelle til enhver tid”. Veien det er snakk om, vil bli ca. 4 km lang. Den skogen som ligger langs strekket, har relativt god bonitet (G14-17), og ”det står anslagsvis 10 000 kbm gammelskog, med en del ungskog underveis på eiendommene”. En trenger imidlertid å få kartlagt ressursgrunnlaget i nedslagsfeltet for den mulige veien. De skogbruksplanene en har, er nemlig av eldre dato. Får en til vei, ser skogeierne et potensial for friluftsliv fordi folk i bygden kan bruke veien i rekreasjonsøyemed. Videre påpekes det at verdien av jaktområdet vil øke ved bedre tilgjengelighet med kjøretøy.

Sørsivegen har et interimstyre. Dette ble valgt av skogeierne på et møte i Beitstad 3.11.09. I interimstyret sitter tre skogeiere fra området (inklusive Bergsmo) og skogbruksansvarlig i kommunen. I tillegg har en nær kontakt med en av fylkesskogmestrene i Nord-Trøndelag.

Data og metode

Dataene som ligger til grunn for dette notatet, er i all hovedsak fra intervju med enkeltpersoner over telefon. Intervjuene ble gjennomført i perioden 16.4-24.6.10. Totalt er 18 personer intervjuet: Fem fra Feios-prosjektet, fem fra Ørstaskogen, tre fra Skogringene i Levanger og Frosta, og fem fra Sørsivegen. I notatet omtaler vi disse 18 personene som ”prosjektmakere”. De er rekruttert som informanter ut fra at de på ett eller annet vis arbeider for å få til eiendomsoverbyggende samarbeid på en av de fire feltprosjekt-stedene. En prosjektmaker kan være eksempelvis prosjektleder for et feltprosjekt, kommunal skogbruksansvarlig, skogbruksleder, styreleder i skogeierlag, representant for fylkesmannen, etc. I noen tilfeller vil den særskilte prosjektmaker være en skogeier som vil

⁶ Når det står “[...]” i teksten, innebærer det at noe er tatt ut.

⁷ Når det står “[XXX]” i teksten, innebærer dette at det opprinnelig sto noe annet i teksten enn ”XXX” som nå er satt inn. I tilfellet i teksten over, sto det altså ikke ”Sørsivegen” der.

kunne inngå i det eiendomsoverbyggende samarbeidet. Informantene ble rekruttert som informanter ved at Follo sendte spesifikt brev til hver enkelt av dem (se vedlegg nr. 1), og de responderte positivt ved å sende en svarslipp direkte til henne.

Grunnen til at bare tre er intervjuet fra feltprosjektet Skogringene i Levanger og Frosta, mot fem fra de øvrige, er at Levanger/Frosta ved intervjutidspunkt hadde kommet kortere enn de andre feltprosjektene. Det gjorde at de hadde fått etablert færre prosjektmakere, og da også færre prosjektmakere som vi forskere kunne forsøke å rekruttere som informanter. Årsaken til at Levanger/Frosta hadde kommet kortere, var at det ble så seint bestemt at Levanger/Frosta skulle inngå som feltprosjekt i "Fra ti til en". Det igjen har sin forhistorie i at Kystskogbruket gjerne ville ha et feltprosjekt i Nord-Norge. Kystskogbruket lyktes ikke med å få til det, og dermed ble Levanger/Frosta det valgte alternativet. Dette seine innvalget av Skogringene i Levanger og Frosta har også andre følgeeffekter enn et mindre antall informanter. Eksempelvis var oppstartstidspunkt for prosjektleder der først 1.8.10, dvs. etter at intervjurunden med prosjektmakerne var over. En annen følgeeffekt er at en ikke har fått arbeidet så mye med eiendomsoverbyggende samarbeid som de øvrige feltprosjektene. Det var imidlertid ikke mulig å vente lenger med datainnsamlingen blant prosjektmakerne i de fire feltprosjektene. Det fordi "Fra ti til en" har mange elementer som er sterkt flettet inn i hverandre, og fremdrifts-forsinkelser på ett element har betydning for de øvrige elementene.

Intervjuene med prosjektmakerne varer mellom ca. 0,5 time og 1,5 time, men de fleste ligger litt i overkant av en times varighet. I intervjuene ble det benyttet intervjuguide. Hva informantene spesifikt ble spurt om, går frem av vedlegg 2. Innholdet i intervjuguiden er sterkt tilpasset og avgrenset til hva prosjektbeskrivelsen for "Fra ti til en" sier en skal besvare av problemstillinger. Noen dyptgående utspørring på visse forhold har ikke vært mulig gitt de økonomiske ressursene til følgeforskningen. Etter endt intervju ble det skrevet referat fra intervjuene. Vennesland, Skog og landskap, gjennomførte intervjuene og skrev referatene fra Ørstaskogen. Follo, Bygdeforskning, gjennomførte intervjuene og skrev referatene fra de tre øvrige feltprosjektene. Noen virkelig transkripsjon av intervjuene har det ikke vært økonomisk rom for. En del av referatene er likevel ikke langt unna å være transkripsjoner.

Slik tilfellet var for intervjuene, har vi i analysen forsøkt å gå rett mot målet: Hva sier informantene om det vi forskerne skal besvare gitt prosjektbeskrivelsen for "Fra ti til en"? I analysen er det i hovedsak de skriftlige referatene fra intervjuene som er benyttet, men der hvor referatene har vært av den kortere varianten, er også opptakene benyttet. Det er fortrinnsvis Follo som har gjennomført analysen. På det datamaterialet hun har hatt ansvar for å samle inn og skrive referat fra, har hun brukt software-programmet NVivo sine kodemuligheter. Imidlertid har Follo ikke benyttet NVivo som "selvstendig" analyseverktøy. Derimot er analysen basert på gjentatte gjennomganger av intervju-referatene på jakt etter særskilte og felles trekk, syntetiseringsmuligheter og vesentlige ikke-typiske

forhold. Bruken av NVivo, og da de mer grundige referatene som det fordrer, går utover det forskerne ifølge "Fra ti til en" er ment å gjøre. Det kan imidlertid gjøre det lettere å hente frem data over årene mens "Fra ti til en" pågår.

Samarbeidet: Bryllupsdager

Fra intervjuene våren 2010 kan vi slå fast at prosjektmakerne ser på hverandre med velvillige øyne. Det skinner gjennom når de snakker om hverandre. Det tilkjennegis også når vi spør dem om noe kunne ha vært gjort annerledes i forbindelse med samarbeidet dem imellom. "Nei", er da det fremtredende svaret. For å bruke den metaforen, de er fremdeles i fasen for bryllupsdager: Med et felles om enn noe utydelig mål, og med sterk interesse for å få det til det en har satt seg fore. Hverdagen er ikke kommet.

Den gjensidige velvillighet dekker noe over to tema. De er like fullt til stede, dog i varierende grad alt etter prosjektmaker/feltprosjekt. Det ene temaet er kommunens vesentlige plass, det andre er spørsmålet om fremdrift.

... men kommunens rolle

Kommunens vesentlige rolle tilkjennegis eksempelvis ved uttalelser som at "kommunen er litt sentral"⁸, "det må komme litt lokalt"⁹ og at det hadde vært nytteløst uten lokal forankring (hvor blant annet kommunen inngår i "lokal")¹⁰. "Kommunen" er i disse sammenhengene gjerne forstått personifisert som skogbruksansvarlig. En av de intervjuede skogbruksansvarlige sier da også eksplisitt at personen betrakter seg selv som en viktig person, og tilføyer at "jeg tror det blir veldig tungt for en prosjektleder alene". Påpekninger om kommunens plass i forsøket på å få til eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere, bygger selvfølgelig på forståelsen av kommunen som førstelinjetjenesten for skogbruk i det offentlige apparat. Andrelinjetjenesten ligger hos fylkesmannen. Datamaterialet viser at for Feios-prosjektet er ytringer om kommunens vesentlige rolle, noe nedtonet. Det er Feios kommune som såkalt "Terra"-kommune med de konsekvenser det har for økonomi og bemanning, som synes å ligge til grunn for nedtoningen. Gitt Terra-situasjonen verdsettes i stedet at kommunen tross alt stiller opp og tar arbeidsgiveransvar for prosjektleder¹¹, skaffer kontor plass og er positivt innstilte til Feios-prosjektet¹². Med forståelsen om kommunen som vesentlig rolleinnhaver, kan en forvente at det åpnes opp for spørsmål om kommunenes evner å tilfredsstillere fordringene. Vi ser noen få tegn på at en ikke

⁸ Informantutsagn.

⁹ Informantutsagn.

¹⁰ Informantutsagn.

¹¹ Informantutsagn.

¹² Informantutsagn.

nødvendigvis er sikker på det. I den nåværende fasen av prosessene med etableringen av eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere, overskygges imidlertid tvilen av velviljen, felles mål og interesse.

... men fremdriftsspørsmålet

Spørsmålet om fremdrift er en potensiell kilde til uro. Det er to sett med fremdrift¹³: (i) Den fremdriften "Fra ti til en" er satt opp å skulle ha gitt avtale med Norges forskningsråd, og (ii) den interne fremdriftsprosessen for de spesifikke feltprosjektene og de tilhørende eiendomsoverbyggende samarbeidene. Muligens kan enkelte av de intervjuede prosjektmakerne ha latt disse to settene blande seg sammen fordi de har vært klar over det første settets fordringer. Med det forbeholdet nevnt, forsøker vi å hente ut av datamaterialet det som vedrører det siste settet: Den interne fremdriftsprosessen. Når det gjelder den, er det helt klart en forskjell mellom prosjektlederne på den ene siden og de øvrige prosjektmakerne på den andre. Prosjektlederne synes å bære fremdriften på sine skuldre i en grad som ingen andre prosjektmaker-grupperinger gjør. Det er prosjektleder det fokuseres på når det eventuelt snakkes om å pushe eller dytte på for å få fremgang¹⁴. Prosjektlederne på sin side gir uttrykk for usikkerhet på veien videre. Det er ikke underlig sett med forskerblikket. Vi "ser" prosjektlederne i pågående prosesser hvor det ikke finnes noen fasit, hvor lite er gitt og hvor en ikke vet hva det fremtidige resultatet blir. Tvil og tro er en del av slike prosesser.

I forhold til spørsmålet om fremdrift, blir markører for fremdrift viktig. Det må skje noe som forstås av prosjektlederne og andre prosjektmakere som tegn på at arbeidet med de eiendomsoverbyggende samarbeidene beveger seg fremover. Uregistrerte (og da gjerne uformelle) samtaler med ulike skogeiere, fungerer i seg selv dårlig som markør. Det til tross for at slik skogprat er høyst nødvendig (noe som reflekteres i at dialogen med skogeierne synes høyt prioritert i nåværende fase av prosessene som foregår i feltprosjektene). Skal slik prat imidlertid være fremdriftsmarkør, må praten visualiseres som samtaler notert, møter avholdt eller aktivitet skapt som effekt. Når en av prosjektmakerne påpeker at det mest utfordrende for øyeblikket er at en må få produsert noe, få noen synlige resultater, er dette formodentlig blant annet fordi det "synlige", det konkrete, verdsettes så sterkt som parameter på at en lykkes og har fremdrift.

Feltprosjektene synes i forskjellig grad å være fornøyd med egen fremdrift, og det er også til dels forskjellig oppfatning blant prosjektmakerne i det særskilte feltprosjektet om hvor god fremdriften er. Vi anbefaler at prosjektmakergruppa for det enkelte feltprosjektet skaper seg fremdriftsmarkører hvis de ikke allerede har det. Videre kan det muligens være

¹³ Dette er betraktet ut fra prosjektet "Fra ti til en". I tillegg vil det kunne være fremdriftsspørsmål som ikke er knyttet til "Fra ti til en".

¹⁴ Tre av dem. Den fjerde hadde ikke begynt i stillingen sin da intervjuene fant sted, og hadde dermed heller ikke noen fremdriftsforventninger knyttet til seg.

en fordel om fremdriftsbøren flyttes noe bort fra prosjektleders skuldre og over til også andre i prosjektmakergruppa. Deltakerne i dette kollegiet vil ha ulike roller. Noen vil i kraft av sin stilling og posisjon kunne forventes å være mer proaktiv enn andre, ”sitte frempå stolen og ta tak i det som skjer”, som en uttrykker det. Andre vil nødvendigvis være mer reaktiv, mer i tråd med prosjektmakeren som sier at hvis noen av de som er i fronten for prosessene ”gir meg et vink, så spretter jeg opp. Så blir jeg med”. Uansett om en er proaktiv eller reaktiv, ansvar for at det skjer fremdrift kan alle aktører ha.

Mangt kan oppnås

Overordnet alle mer spesifikke ting prosjektmakerne ser en kan oppnå med eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere, er økt skogbruksaktivitet. Som hånd i hanske med det går tanken om at samarbeidet vil kunne gi økt skogbruksinteresse og interesse for skogbruksaktivitet — det være seg hos skogeierne som hos andre mulige aktører. En ser for seg at en kan oppnå dette, men det synes også å være dype ønsker om at en skal oppnå det. Disse ønskene finnes ikke bare hos prosjektmakere i skogreisingsstrøkene (Feios-prosjektet, Ørstaskogen), men òg hos prosjektmakerne i skogstrøkene (Skogringene i Levanger og Frosta, Sørsivegen). Både aktivitets- og interesse-ønsket er i tråd med det som lå til grunn for etableringen av prosjektet ”Fra ti til en”.

Mer spesifikt snakker prosjektmakerne om mangt en kan oppnå med eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere. Hva de sier, er selvsagt knyttet til de spesielle områdene/feltprosjektene prosjektmakerne er relatert til, og også til hvilken instans/organisasjon eller liknende hun/han eventuelt tilhører. Vi skal her være spesifikke på hva prosjektmakerne ser en kan oppnå med, og da hva som kan være nytten av, eiendomsoverbyggende samarbeid. Det for å kunne følge med hvordan prosjektmakernes nytte-betraktninger eventuelt justeres underveis i prosessene med de eiendomsoverbyggende samarbeidene, men også blant annet for å kunne etterrøkte hvordan nytten veies opp mot omkostningene (forstått bredt) som prosjektmakerne muligens vil oppleve kommer etter hvert. Vi skal her videre la være å sortere og å kategorisere det prosjektmakerne sier en kan oppnå med eiendomsoverbyggende samarbeid. All sortering og kategorisering gjør noe ”likt”, det er det som ligger i å sortere og å kategorisere. Forskjeller som kunne ha vært gunstig å ta i betraktning eksempelvis på et senere tidspunkt, kan bli borte. Dermed velger vi å presentere en usortert og ikke-kategorisert liste over det vi hører prosjektmakerne snakke om at en kan oppnå med eiendomsoverbyggende samarbeid. Listen er ikke rangert. Til tross for listens lengde, våger vi ikke å påstå at listen favner alt det prosjektmakerne har fortalt oss en kan oppnå med slikt samarbeid for skogeiere.

Vi hører prosjektmakerne snakke om at med eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere vil en kunne:

- oppnå økt netto/bedre økonomi for skogeierne
- overvinne vanskene med teigblanding
- få tatt landskapshensyn, skape variasjon i landskapet, utforme landskapet
- lette rekrutteringen til skogfaglige kurs
- lette arbeidet for planteselgere
- gjøre det så lett for de som er "ikke-aktive" pr. dato, at de lar eiendommen bli med i en aktivitet når de blir invitert med inn
- få inn ulike skogeieres forskjellige kompetanse og erfaring, noe som samlet sett vil kunne føre alle litt videre
- gjøre det enklere for det offentlige å administrere plantingen
- lette det å drive informasjon, opplæring og opplysning i forhold til skogeier
- få store kvanta og sikre leveringer
- få rasjonell drift for hogstmaskin
- få at skogeiere aktiverer hverandre
- oppnå å skjerpe foryngelses-"syndere"
- få samarbeid om hogst, planting, rydding, tynning
- lettere få utformet hogstflater etter vær og vind (eksempelvis i forhold til mulig vindfall)
- få faglig og sosialt nettverk for bonden
- oppnå at de skogeierne som ikke "kan" skogbruk, får hjelp av de skogeierne som kan og vet
- oppnå å få entreprenør (hogstmaskin, taubane) til å komme
- motvirke at veiene ender som en "griserompe" opp hver teig
- lettere få tømmeret frem til sluttbruker (ut av fylket) fordi en da vet hvor det skal tas, når det skal tas, hvordan det skal gjøres
- lage planer for bevaring av biologisk mangfold over eiendomsgrensene
- styrke grunneierrettigheter ved at en organiserer seg slik at en betyr noe og at en kan utgjøre en stemme
- få bort gran som ikke passer
- få bedre rom for langtidsplanlegging rundt drifter
- gi økt tilgjengelighet for allmennheten
- få økt forståelse for skognæringen
- få grunnlag for drift på eiendommer uten slikt eget grunnlag
- få bort skog som stenger for utsikt
- få forberedt uttaket av skog som kommer om 5-10 år
- få til at fremtidsskogens tømmer, og ikke dagens tømmer, betaler for veien

Det som er listet opp ovenfor er forhold som er direkte knyttet til det eiendoms-overbyggende grepet i seg selv. I tillegg omtaler prosjektmakere effekter som genereres av samarbeidet og som befinner seg eksempelvis lengre ut i verdikjeden. At energiselskap og biobrenselanlegg er avhenging av aktivitet i skogen generelt, og at det eiendoms-overbyggende samarbeidet kan bidra til det¹⁵, er et slikt argument. Prosjektmakernes tanker om hva en kan oppnå med eiendomsoverbyggende samarbeid, kan betraktes som en kilde å øse av for prosjektmakerne når de skal argumentere for gevinsten av et eiendoms-overbyggende grep.

Prosjektmakerne i ett og samme feltprosjekt synes ikke å ha noen omforent, enhetlig forståelse av hva de ser for seg at de kan oppnå med eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere. Det er ikke eksempelvis fem identiske ”argumenter” som kommer fra alle personene intervjuet fra samme prosjektmakergruppe. Det kan således være at en prosjektmaker har et helt annet sett av argument enn en annen i den samme gruppa. Det er mulig å betrakte mangel på samstemthet om hva som kan oppnås, som en ulempe fordi det kan innebære at aktørene i den samme prosjektmakergruppa beveger seg i forskjellige retninger. Vi velger imidlertid å forstå fraværet av denne samstemtheten som en fordel. Det av to grunner som henger sammen. For det første er skogeiere og andre mulig deltakende/støttende aktører forskjellige, og noen av dem vil respondere positivt på visse argument om hva som kan oppnås, andre på andre. For det andre er det mulig å hevde, slik en prosjektmaker gjør, at det fremdeles er tidlig i prosjektet — underforstått i de prosessene som må skje. Da vi intervjuet prosjektmakerne, hadde en eksempelvis ikke fått avklart om skogeierne sluttet seg til og hvem av dem som eventuelt gjorde det (se under ”Utfordring: Dialogen med skogeierne”). I en slik situasjon kan det være viselig å legge til grunn et mangfold av forståelser om hva som kan oppnås med eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere.

Økt aktivitet og interesse — og samarbeid

Økt skogbruksaktivitet og økt skogbruksinteresse er, som nevnt, det overordnede prosjektmakerne ser for seg at en kan oppnå med eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere. I intervjuene differensierer ikke prosjektmakerne mellom økt aktivitet og økt interesse, og vi forskerne etterspør heller ikke differensieringen. I dette notatet vil vi dog reflektere litt rundt det, og det er da skogbruksinteresse hos skogeiere vi fokuserer på.

Det kan være fruktbart å differensiere mellom fenomenet økt skogbruksaktivitet og fenomenet økt skogbruksinteresse. En slik differensiering kan gi en mer å tenke med når en skal tenke på det som foregår i feltprosjektene og deres arbeid med å få til eiendoms-overbyggende samarbeid. Vi skal nevne fem moment som kan gjøre det fruktbart å differensiere. For det første er det verdt å ha i mente at økt skogbruksaktivitet er mulig å få

¹⁵ Informantutsagn.

til uten (særlig) økt skogbruksinteresse hos skogeier. Økt skogbruksaktivitet krever da ikke mer enn øyeblikkets økte skogbruksinteresse som fordres for at skogeier skal få besluttet at hun/han sier "ja" til andres fremsatte tilbud om slik aktivitet. For det andre vil økt skogbruksinteresse ikke nødvendigvis manifestere seg som økt skogbruksaktivitet hvis "skogbruksaktivitet" forstås som aktivitet i skogen. Økt skogbruksinteresse kan i stedet vise seg som kontakt gjort i forhold til kommunal skogbruksansvarlig¹⁶ eller som nye medlemmer i skogeierlaget¹⁷. For det tredje kan det være nødvendig å benytte forskjellige parametere for å finne ut om det har vært noen økning av henholdsvis skogbruksaktivitet og skogbruksinteresse. For det fjerde vil en differensiering mellom fenomenet aktivitet og fenomenet interesse kunne bidra til at en kan tenke seg ulike utviklingsprosesser over tid: Fra økt aktivitet til økt interesse, eller fra økt interesse til økt aktivitet. De to temporære utviklingsprosessene gir to forskjellige startpunkt: En starter med å få til aktiviteten, eller en starter med å få til interessen. For det femte antar vi, og da på generelt grunnlag, at det å etablere en økt skogbruksinteresse som vedvarer over tid, fordrer mer omfattende implementerende prosesser enn hva tilfellet er for at en eller annen initiativtaker skal lykkes med å få opp en viss skogbruksaktivitet i et gitt område.

Skogbruksaktivitet og skogbruksinteresse er, til tross for de ovenfor nevnte differensieringsmulighetene, relativt tett vevd sammen. Eksempelvis synes det rimelig å anta at skogbruksaktivitet på eiendommen fremmer skogeiers skogbruksinteresse, og at skogbruksinteresse hos skogeier på visse vis gir skogbruksaktiviteter på hennes/hans eiendom. Går en utover fokuset på den enkelte skogeier og heller ser på et geografisk område, synes det videre rimelig å anta at stor skogbruksaktivitet i området gir større sannsynlighet for skogbruksinteresse hos skogeiere som måtte befinne seg der enn hva tilfellet er hvis det er liten eller ingen skogbruksaktivitet. Dette er også å si at hvis en greier å få til en rekke skogbruksaktiviteter i et område og det uten at en i den forbindelse tar omkostningene ved å implementere skogbruksinteresse hos skogeierne, så kan en likevel greie å få produsert skogbruksinteresse hos dem. Den blotte virkeliggjøring av skogbruksaktivitetene vil bidra til det.

Spørsmålet om økt skogbruksaktivitet og økt skogbruksinteresse kan relateres til spørsmålet om hva en skal forstå med "eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere". Skal samarbeidet innebære et samarbeid mellom skogeierne, eller skal det være en eksternt koordinert organisering av dem uten at skogeierne samarbeider seg imellom? Frasen "eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere" kan inkludere begge alternativene. Vi antar at det første alternativet byr på større omkostninger for prosjektmakere som forsøker å få til det eiendomsoverbyggende samarbeidet enn hva det andre alternativet gjør. De større omkostningene er formodentlig knyttet blant annet til at samarbeid mellom skogeierne krever mer av skogeierne enn hva en koordinert organisering av dem gjør.

¹⁶ Jevnfør informantutsagn.

¹⁷ Jevnfør informantutsagn.

Dette er et aspekt vi trolig vil få utdypet når vi intervjuer skogeiergrupperingen. På nåværende tidspunkt vil vi nøye oss med å anta at samarbeid mellom skogeiere fordrer mer skogbruksinteresse hos dem enn hva en koordinert organisering av dem gjør. Skulle antakelsen vår stemme, og gitt at samtlige feltprosjekt synes å gå for å få til samarbeid mellom skogeierne og ikke en koordinert organisering av dem, innebærer det at prosjektmakerne får større omkostninger i og med etableringen av skogbruksinteressen. Vi tror at dette kan bidra til å gi mindre fremdrift enn hva en muligens har sett for seg og eventuelt har ønsket.

I det sammenvevde knyttet av fenomen bestående av skogbruksaktivitet, skogbruksinteresse og variant av eiendomsoverbyggende samarbeid, inngår et litt annet aspekt rundt forholdet mellom skoglig aktivitet og samarbeid mellom skogeierne. Skal en som prosjektmaker forsøke å få på plass noen skogaktivitet først, og så litt i etterkant forsøke å arbeide for å få til et samarbeid mellom skogeierne rundt det eller som effekt av det? Eller skal en forsøke å skape samarbeidsmotiverte skogeiere først, og så i etterkant finne aktiviteten(e) de skal samarbeide om? Eller skal en kan hende gjøre begge deler i ett og samme grep? Hva løsningen på det blir for feltprosjektene, er det for tidlig å svare på. To prosjektledere¹⁸ presenterer det som synes å være en klar strategi: De forsøker å gjøre det samtidig, men inngangen er aktiviteten. Således påpeker den ene prosjektlederen at forsøket på å få til skogeiersamarbeid skal være en del av forsøket på å få til aktivitet — ifølge prosjektlederen må en se samarbeidet som en integrert del av den aktiviteten en forsøker å få til. Inngangen er imidlertid aktiviteten ettersom det, ifølge denne personen, nesten er uråd å få til samarbeid når aktiviteten er på et minimum slik den er på stedet pr. dato. For den andre prosjektlederen er ikke skogbruksaktiviteten i området på samme minimum, men det er likevel en særskilt aktivitet som er utgangspunktet for samarbeidet. Prosjektleder påpeker imidlertid at feltprosjektet har to hovedting en fokuserer på: Det er den særskilte aktiviteten, og det er samarbeidet mellom skogeierne.

Fremmere og hemmere

En av oppgavene til ”Fra ti til en” er å beskrive forhold (forståelser, prosesser og effekter) som virker fremmende og hemmende på bruk av eiendomsoverbyggende samarbeid. For en del forhold vil det være slik at hvis noe virker fremmende, så vil det ”motsatte” av det fremmende virke hemmende og vice versa. For å ta kommunens rolle som eksempel

¹⁸ Det er her et poeng å få frem at det er prosjektleder som uttrykker dette, og ikke en hvilken som helst prosjektmaker. Derfor har vi valgt å endre den praksisen som for øvrig er brukt i notatet: Å anonymisere ved å omtale alle informanter med det uspesifiserte uttrykket ”prosjektmaker”. Fordi det er relativt lett å slutte seg til hvem som har uttalt seg, er begge personene forespurt om det er akseptabelt for dem at det står slik det står i teksten.

ettersom den allerede er omtalt: Kommunens aktive opptreden vil virke fremmede på det å få til eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere, fraværet av slik opptreden vil virke hemmende. Videre er det formodentlig slik at det kan være snakk om grader: Mer aktiv opptreden fra kommunens side vil trolig være mer fremmede enn mindre aktiv opptreden. Et annet moment som er verdt å nevne, er at ikke bare vil den aktive opptreden i seg selv virke fremmede på det som skjer, det vil også forståelsen av opptreden kunne være. Den aktive opptreden vil kunne forstås av andre dit hen at det en holder på med eksempelvis er viktig, noe som kan gjøre at disse andre mobiliserer mer selv for å lykkes. Tar vi for oss fremdrift, som også er nevnt tidligere, vil forståelsen av fremdrift kunne virke både fremmede og hemmende på det å få til eiendomsoverbyggende samarbeid. Forstå prosessene med å få til samarbeid som å være i "godt driv", vil det gi et selvstendig, positivt bidrag til å lykkes. Forstå prosessene med å få til samarbeidet derimot som at "ikke noe skjer", vil det gi et selvstendig, negativt bidrag. Blant annet vil potensielt samarbeidsdeltakende skogeiere kunne falle fra¹⁹. Et tredje moment skal nevnes i denne innledningen til "Fremmere og hemmere". Det er at noe vil kunne fremme/hemme fortrinnsvis den skoglige aktiviteten, mens annet vil kunne fremme/hemme fortrinnsvis etableringen av samarbeidet mellom skogeierne. Eksempelvis snakkes det fra Ørstaskogen om skogeieres orkanerfaringer i begynnelsen av 90-tallet: Det ble dårlige tømmerpriser fordi det var ung skog, og driftsprisene ble høye på grunn av vindfellingen. Skogeiernes erfaringer fra og forståelser knyttet til dette hemmer fortrinnsvis arbeidet med å få til den skoglige aktiviteten (her hogst). Erfaringene og forståelsene treffer kun sekundært arbeidet med å få til samarbeid, og da fordi en går gjennom aktiviteten for å få til samarbeidet. Tilsvarende finner en for Sørsivegen, men da er det snakk om den etablerte praksis og ledsagende forståelse hos det offentlige om at "tømmeret betaler veien"²⁰. Dette virker hemmende for å få til den skoglige aktiviteten (her skogsveibygging) i og med at en har "hatt veldig høy aktivitet i skogen"²¹ siden en forrige gang snakket om vei i området (i begynnelsen av 90-tallet). For Sørsivegen må fremtidsskogen betale veien. De vansker en måtte ha med å få til den skoglige aktiviteten, forplanter seg sekundært til prosessene med å få til samarbeid. Andre forhold treffer primært arbeidet med å få til samarbeidet. Det som tidligere er listet opp som noe en kan oppnå med et eiendomsoverbyggende grep, fremmer samarbeidet. Det i den grad en benytter argumentene, får skogeiere og andre aktører til å tro på dem, og/eller faktisk realiserer det som er listet opp. Hemmende for arbeidet med å få til samarbeidet vil det derimot være eksempelvis om en snakker til skogeierne om det mulige samarbeidet som "samdrift" samtidig som "samdrift" har negative bibetydninger (gitt de senere tiders erfaringer at jordbrukets samdrifter sliter økonomisk)²².

Under overskriften "Fremmere og hemmere" skal vi ta for oss fem underoverskrifter: "Oppstruktureringen", "Skalaproblematikk", "Egne omkostninger", "Media" og

¹⁹ Jevnfør informantutsagn.

²⁰ Informantutsagn.

²¹ Informantutsagn.

²² Informantutsagn.

”Tilskudd’?”. Overskriftene er av en slik art og på et slikt abstraksjonsnivå at de vil fange inn forhold som er felles for de fire feltprosjektene. I tillegg finnes det fremmere og hemmere som er mer spesifikke for det enkelte feltprosjektet. Det er eksempelvis særskilt for Skogringene i Levanger og Frosta at de har tidligere erfaringer å bygge på med hensyn til å etablere og gjennomføre ringer blant skogeiere. At en der har erfart at det lønner seg å få bestemt en ringleder (med ansvar for blant annet å kalle inn til møter)²³, er en erfaring som kan virke fremmende på eiendomsoverbyggende samarbeid i det feltprosjektet. At en i Feios har eget skogreisingslag med fondsmidler som kan benyttes som tilskudd til veibygging i granfeltene²⁴, er et spesielt, formodentlig pre for det feltprosjektet når en der ovenfor skogeiere skal argumentere for samarbeid. I Ørstaskogen synes prosjektmakere å mene det er en fordel at prosjektleder kommer utenfra²⁵. Vi får se om det faktisk fremmer arbeidet med eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere — for fra Feios-prosjektet blir vi nemlig fortalt at det er svært positivt at prosjektleder kommer fra bygden.²⁶ Og for Sørsivegen — vel, det er en hemmer for å få til det samarbeidet at enkelte skogeiere der kan ha en slik økonomi at en veideltakelse er best å unngå²⁷. I så måte foregriper Sørsivegen andre feltprosjekts potensielt kommende vansker: Når spørsmålet om investeringer kommer, da vil en kunne oppleve motbør, foregriper en prosjektmaker fra Ørsta. Det er, fortsetter prosjektmakeren, tross alt veldig forskjell i folks økonomi, og ”selv om det er bra i Norge i dag, kan det være tøft å hoste opp 50 000”.

Et fremmende forhold som er felles for de fire feltprosjektene, lar vi stå ukommentert utover det at det herved nevnes. Det er, som en prosjektmaker formulerer det, at en nå på et vis ”er på oppsiden av en trend” — at skog og utmark begynner å få litt høyere status igjen, at en har fått en slags godkjenning fra politiske myndigheter og kan hende også fra storsamfunnet. Selv antar vi at dette blant annet er knyttet til økt nasjonalpolitisk fokus på skog som virkemiddel i kampen mot klimaendring, og at det også er relatert til arbeidet som Prosjekt Kystskogbruket har gjort og gjør for å snakke skog, bruken av skog og skogbruk frem og opp. Denne ”oppsiden” er et sosialt, kulturelt og politisk bakteppe for det arbeidet som gjøres i ”Fra ti til en” med å få til eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere. Ved senere forsøk på å få til slike samarbeid, er det ikke nødvendigvis en slik oppside.

²³ Informantutsagn.

²⁴ Informantutsagn.

²⁵ Informantutsagn.

²⁶ Det er mulig at både det å komme utenfra og innenfra kan virke fremmende på arbeidet med det eiendomsoverbyggende samarbeidet, men da på ulikt vis. Tilsvarende vil kunne gjelde for hva som er hemmende.

²⁷ Informantutsagn.

”Oppstruktureringen”

Det enkelte feltprosjekt har en egen prosjektorganisering, en arbeidsgruppe (eller tilsvarende betegnelse²⁸), leder og et eget budsjett, men denne ”oppstruktureringen” er forutsatt i prosjektbeskrivelsen for ”Fra ti til en”. Oppstruktureringen kommer således ikke nødvendigvis som følge av lokale aktørers eget initiativ eller valg fordi en har funnet det hensiktsmessig å strukturere noe opp for å kunne arbeide (bedre) for å få til eiendoms-overbyggende samarbeid for skogeiere. Det er fullt mulig å få til et sånt samarbeid uten en slik oppstrukturering. For det første vises det i Knut Kvaless arbeid i Øvre Eiker, Buskerud, presentert i rapporten ”Eiendomsoverbyggende samarbeid i skogbruket — en kartlegging” (Follo 2010a). Kvale er bonde, skogeier og styremedlem i Østsiden Utmarkslag, og samarbeidet foregår innenfor grensene til det som utgjør utmarkslaget. Den organiseringen som finnes må kunne sies å bestå av det Kvale gjør. Organiserende strukturer som styre, årsmøte, prosjektgruppe eller liknende, er ikke etablert. Dog trekker Kvale trolig veksler på strukturer som allerede finnes i utmarkslaget. Det ettersom utmarkslaget kan sies å stå som ”eier” av samarbeidsprosjektet. For det andre tror vi på en av de intervjuede offentlige ansatte når personen sier at det hadde vært fullt mulig å få til eiendomsoverbyggende samarbeid uten prosjektleder og at ”det kunne ha vært enklere”. Det har imidlertid en forutsetning, jevnfør prosjektmakeren, og det er at den skogbruksansvarlige i kommunen har tid å sette av til arbeidet. Slik er det imidlertid ikke, sier prosjektmakeren videre, ”det er innsparing i kommunen, hele tiden” og ”det er tidsnød hele tiden”. Gitt dette, blir oppstruktureringen en forutsetning for å få til eiendomsoverbyggende samarbeid — hvis en da ikke har en ”egenmotor”²⁹ som Kvale blant kommunens innbyggere.

Oppstruktureringen har en pris, det er det som ligger bak at den ovenfor refererte offentlige ansatte benytter ordet ”enklere”. Det kan være utfordrende ”å få stablet økonomien på beina”, slik en annen prosjektmaker påpeker. Oppfinansieringen av prosjektleders stilling gjør kan hende dype innhogg i det offentlige rentemidler fra skogfondsordningen³⁰ — midler som kunne ha vært brukt til annet. Videre går det med tid til å søke om ytterligere penger til prosjektlederstillingen, og det å få ansatt prosjektleder tar tid og strekker seg også ut i tid på grunn av utlysning, søknadsfrist, etc.³¹ Det skal også en del kompetanse til for å søke om midler fra rett instans til rett tid og på rett måte. Ikke bare må en vite at det er midler å søke og at en er søkeberettiget. En må òg, som en tredje prosjektmaker omtaler, kjenne til hvordan formen og innholdet skal være, bruke eget sosialt nettverk for å få kontakt med finansøren slik at denne kan skjønne hva det dreier seg om, og en må utforme søknaden slik at det er mulig for søknadsmottakeren å gripe tak i søknaden innenfor rammene og strategiene som mottakeren ønsker å løfte frem. Forutsetter vi at en må søke

²⁸ For Feios-prosjektet tenker vi her på ”prosjektgruppa”, for Ørstaskogen på ”styringsgruppa” og ”faggruppa”, for Skogringene i Levanger og Frosta på ”styringsgruppa”, for Sørsivegen på ”interimstyret”.

²⁹ Jevnfør informantutsagn.

³⁰ Informantutsagn.

³¹ Informantutsagn.

flere instanser om midler for å få finansiert prosjektleder, noe en gjerne må, vil oppfinansieringen kreve både en del tid og kompetanse. Dette er forhold som isolert sett virker hemmende på bruk av eiendomsoverbyggende samarbeid.

Oppstruktureringen kan også virke fremmende på bruk av eiendomsoverbyggende samarbeid. Ett er, som nevnt tidligere, at oppstruktureringen kan være nødvendig for i det hele tatt å få noen til å arbeide for å få til eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere: Det tilføres en tidsressurs. Andre gevinster ved oppstruktureringen er at den formelt definerer visse samarbeidspartnere en kan spille på. Eksempelvis påpeker en av prosjektmakerne at det er bra å ha noen å diskutere med, å ha andre fagpersoner rundt seg slik at en ikke sitter alene med slike prosesser det arbeides med. Videre gir den formelle definisjonen av samarbeidspartnere mobiliseringsressurser: At noen har sluttet seg til som samarbeidspartner, gjør at andre legitimt kan forlange at de stiller opp og bidrar. Mobiliseringen av deres ressurser fordrer ikke noen sosial gjenytelse slik det er i mange høve ellers i samfunnet. Og de ressursene det er snakk om, er også samarbeidspartnerens mobiliseringsressurser i partnerens videre nettverk. Det er slik sett betegnende at en av prosjektmakerne hevder at det er vanskelig å se alle muligheter ”for oss vanlige som ikke driver med dette” til hverdags, og at en trenger en del fagpersoner for å få til tiltak som eiendomsoverbyggende samarbeid. Like betegnende er det når en annen prosjektmaker gleder seg over det ”apparatet som kan bistå” i arbeidet med å få til samarbeidet, entusiasmen offentlige myndigheter har på det, og egen evne til å hente ut kunnskap hos andre.

For ”Fra ti til en” sine feltprosjekt har vi en fornemmelse av at ikke alle like godt utnytter de mobiliseringsmulighetene som oppstruktureringen gir. Ordet ”fornemmelse” bruker vi fordi vi ikke har data som eksplisitt tilkjenner at det er slik, og også fordi vi ikke kjenner den fulle sammenhengen prosjektmakerne beveger seg i. Muligens er det noe ved den konteksten som gjør at det ikke er mulig å utnytte mobiliseringsmulighetene mer enn det som allerede gjøres.

Vi vil påpeke to ”men” i forhold til det fremmende ved nåværende oppstrukturering av feltprosjektene. Det vil vi gjøre fordi vi etter endt ”Fra ti til en”-prosjekt i 2013 skal presentere hva som er fremmende og hemmende på generell/allmenn bruk av eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere. Vi har nemlig vansker med å se at fremtidige forsøk på å få til eiendomsoverbyggende samarbeid kan dra vekslere på tilsvarende mobiliseringsressurser som det som er gjort mulig for dagens forsøk, og dette er noe vi må ta høyde for i våre endelige vurderinger i 2013. Det første ”men”-et vedrører muligheten til å aktivere ressursene til fylkesmannens skogansatte. Det vil formodentlig ikke være fylkesskogmestere og/eller -sjefene en kan innrullere i sine forsøk, slik tilfellet er nå. Det primært fordi det er førstelinjetjenesten på kommunalt nivå en skal kontakte, men også fordi en viss utbredelse av eiendomsoverbyggende samarbeid i et fylke vil umuliggjøre en slik involvering fra fylkesmannsansattes side uansett hvor gjerne de

eventuelt skulle gjøre det eller finne det ønskelig. Det andre ”men”-et vedrører feltprosjektenes plass i ”Fra ti til en”, noe som da er det som i og for seg ligger bak oppstruktureringen. At feltprosjektene er en del av ”Fra ti til en”, gir en viss mobiliseringsressurs i forhold til kontakt med forskerne, samt gir en viss tyngde bak de eventuelle forsøkene en har i det særskilte feltprosjektet på å mobilisere offentlige skogansatte på høyt nivå (fordi disse ansatte presumptivt gjerne ønsker å få gjennomført ”Fra ti til en”). Og både deltakelsen i ”Fra ti til en” og de skogansattes involvering kan gi motivasjon for egen innsats og legitimering av det en forsøker å få til. Deltakelsen i ”Fra ti til en” gjør det ”litt mer spennende”, som det heter fra to prosjektmakere, og fra en annen hører vi at kontakten med skogmiljøet hos fylkesmannen ”har gjort det litt legitimt for oss å jobbe videre”. Legitimiteten øker fordi fylkesmannens representanter deltar i arbeidet, og det igjen bidrar formodentlig positivt i forhold til det å få til samarbeidet. Det er et bidrag fremtidige forsøk på å få til eiendomsoverbyggende samarbeid ikke nødvendigvis kan forvente seg.

I feltprosjektenes oppstrukturering er ”arbeidsgruppa” (eller tilsvarende betegnelse), prosjektleder og (mulig) samarbeidsdeltakende skogeiere i ulik grad vevd sammen. Om forskjellene vil virke fremmende eller hemmende på bruk av eiendomsoverbyggende samarbeid, må vi komme tilbake til på et senere tidspunkt av ”Fra ti til en”. Her vil vi bare lufte noen tanker om mulige fordeler og ulemper ved forskjellig integrasjonsgrad. For samtlige fire feltprosjekt er det slik at prosjektleder på visse vis inngår i arbeidsgruppa, men for Sørsivegen er det også slik at prosjektleder er skogeier som vil inngå i det eiendomsoverbyggende samarbeidet (hvis en lykkes med å få det etablert). Det er da også Sørsivegen som har tette integrasjon mellom de tre enhetene arbeidsgruppe, prosjektleder og samarbeidsdeltakende skogeiere. I Feios-prosjektet vil det kunne bli slik hvis Feios ender opp med et samarbeid hvor prosjektleders skogareal inngår, men våren 2010 (intervjudato) synes ikke det sannsynlig. For Ørsta- og Levanger/Frosta-prosjektet vil det derimot ikke kunne være slik ettersom prosjektledernes skog ikke ligger i området³². En av Sørsivegens formodentlige fordeler er at skogeierne (via prosjektleder) ikke trenger å gå gjennom noen tredjeperson for å spille på ressursene som finnes i arbeidsgruppa og for å ha informasjonsflyt og meningsutveksling mellom arbeidsgruppa og skogeierne. En annen formodentlig fordel med Sørsivegens oppstrukturering er at kompetansen som tilegnes i løpet av arbeidet som gjøres, blir (også) lokalisert hos skogeiere. Det sitter nemlig tre skogeiere i det som kan omtales som Sørsivegens arbeidsgruppe, men som formelt sett er interimstyret for Sørsivegen. I interimstyret inngår kommunalt skogbruksansvarlig samt at en av fylkesmannens skogansatte møter ved behov. Dette gjør det kanskje mer treffende å si at offentlige skogansatte er trukket inn i interimstyret, enn å si at skogeierne er tatt inn i ei arbeidsgruppe. Og at skogeierne i interimstyret har økt kompetansen sin i løpet av arbeidet, reflekteres i utsagn som at ”for min del har prosessen vært veldig positiv fordi jeg

³² Vi hører da heller ikke at skogeierskapet er noe som benyttes som argument for at de to spesifikke personene er prosjektledere for Ørstaskogen og Skogringene i Levanger og Frosta.

har lært veldig mye av det”. Plasseringen av skogeierne så sentralt i oppstruktureringen av Sørsivegen, gjør videre at det er en av de potensielt samarbeidsdeltakende skogeierne som har prosjektleders gitte tidsressurs, og at formelle og uformelle prosesser kan være utfyllende: Skogeiere i interimstyret kan legge opp ”skogardspraten” med andre mulig samarbeidsdeltakende skogeiere ”etter de formelle møtene vi har”³³ og vice versa.

Oppstruktureringen av Sørsivegen har en mulig ulempe: En satser alt på et kort. Den tette integrasjonen mellom arbeidsgruppe, prosjektleder og samarbeidsdeltakende skogeiere innebærer at en har kun en mulighet for å få til et eiendomsoverbyggende samarbeid — det som prosjektleder som skogeier er tett relatert til. Lykkes ikke Sørsivegen å få de øvrige skogeierne med på det samarbeidet, har en ikke etablert andre mulige alternativer. Det vil de øvrige tre feltprosjektene kunne ha. Det fordi prosjektlederne der arbeider i forhold til flere mulige eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere med skog lokalisert i forskjellige områder. Sørsivegen legger alle eggene i samme kurven, det være seg om ”eggene” er penger til prosjektleders lønn, offentlige skogansattes tidsbruk, bruk av egne nettverk for mobilisering, etc. Vi sier det er en mulig ulempe for det kan vise seg å være en fordel. Kan hende vil en i løpet av ”Fra ti til en” sin gang nemlig finne det svært gunstig å pløye tilgjengelige ressurser inn i kun ett område fordi det er så omkostningsfullt å få til eiendomsoverbyggende samarbeid.

Skalaproblematikk

Hvor lett eller vanskelig det er å få til eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere, vil på ulike vis være relatert til skalaproblematikk. Vi skal nevne fire forskjellige skala-problematikker.

Én skalaproblematikk vil være knyttet til hvor mye det er som må etableres for å få til de skoglige aktivitetene som samarbeidet skal sentreres om. Prosjektmakerne i feltprosjektene i skogreisingsstrøkene (Feios-prosjektet, Ørstaskogen) har i så måte større utfordringer enn de i skogstrøk (Skogringene i Levanger og Frosta, Sørsivegen) hvor både infrastruktur (veier, bruer, transportsystem), drifts- og mottaksapparat, kultur for skogbruk, etc. er etablert. Og jo flere fenomen som må etableres, og jo mer innvevd i og avhengig av hverandre fenomenene er, jo høyere kommer en på skalaen for etableringsomkostninger.

En annen skalaproblematikk vedrører nivået for geografiske størrelser prosjektmakere velger å forsøke å inkludere i sine fremstøt: En kommune er på et høyere geografisk nivå enn en bygd som igjen er på høyere nivå enn et nabolag. En kommune har atskillig flere mennesker, er mer heterogen, etc. enn hva bygd og nabolag er, og kompleksiteten øker dramatisk fra det laveste til det høyeste geografiske nivå. Det er da heller ingen av feltprosjektene, slik vi forstår det prosjektmakerne forteller, som forsøker å inkludere hele

³³ Informantutsagn.

kommuner. Selv om Skogringene i Levanger og Frosta faktisk har en ramme for sin aktivitet begrenset av to kommuners yttergrenser³⁴, og Ørstaskogen av grensene til Ørsta kommune, er fremstøtene rettet mot engere deler av disse områdene. På sin side er Feios-prosjektet og Sørsivegen knyttet til bygd.

En tredje skalaproblematikk vedrører spennvidden i de skoglige aktivitetene som samarbeidet skal sentreres om. Jo flere ulike skoglige aktiviteter det er snakk om og jo mer varierte de er, jo mer kreves. Når Sørsivegen nå fokuserer på veien som det samarbeidet skal sentreres om, innebærer dette således lite skalaproblematikk av denne typen. Med det sier vi dog ikke at vei er noen enkel aktivitet å benytte som det et samarbeid skal sentreres rundt. Til det har veibygging for mange formelle fordringer knyttet til seg som eksempelvis søknad, høringsrunder og finansiering.

Den fjerde skalaproblematikken er knyttet til antallet skogeiere en ser for seg skal delta i det spesifikke samarbeidet. For hver ny skogeier kommer det ytterligere en ny kontakt som må tas og en ny relasjon som må holdes oppe, nye sett med innspill, forståelser og ønsker. Skal en i tillegg ha samarbeid mellom skogeierne, og ikke bare gå for å få til en eksternt koordinert organisering av dem, skal disse skogeierne også ha kontakt seg imellom. Med nye skogeiere som da kommer til, øker antallet relasjoner eksponentielt.

Den førstnevnte skalaproblematikken må prosjektmakere i henholdsvis skogreisings- og skogstrøk bare forholde seg til som et faktum, det er ikke noe en kan velge bort eller velge til. Må det etableres mye for å få til de skoglige aktivitetene som samarbeidet/ene eventuelt skal sentreres om, så må det det. Det en som prosjektmaker kan gjøre et valg på uansett om en er i skogreisings- eller skogstrøk, er hva en legger frem for skogeierne som aktivitet(er) samarbeidet kan inkludere. Velger en ut eksempelvis hogst som aktivitet, utløser det straks en rekke andre fordringer som må dekkes/være dekket for å få til hogsten (eksempelvis veier, driftsapparat, mottaksapparat, avsetningsmuligheter). Velges eksempelvis kurs/opplæringstiltak, utløser det relativt sett knapt noen følgefordinger. Slike følgefordinger er ansatte i skogbruket formodentlig vel kjent med, og de vet høyst trolig også hvordan de ulike følgefordingene trenger forskjellig tid for å kunne bli løst: Noe krever stor tidsressurs, annet liten tidsressurs; noe krever at det går lang tid, annet kan gjøres over en kortere kalenderperiode. For fremtidige forsøk på å få til eiendoms-overbyggende samarbeid for skogeiere, anbefaler vi de mulige prosjektmakerne å tenke gjennom hvilke følgefordinger en får hvis en velger ut denne eller hin aktivitet en vil foreslå skal inngå i samarbeidet. Dette har igjen implikasjoner for hvor (dvs. hvilke område og da skogeiere) en velger å kjøre samarbeidsfremstøtene sine.³⁵

³⁴ I tillegg tilligger det prosjektleder der å forsøke å få til eiendoms-overbyggende samarbeid for skogeiere (skogringer) i de øvrige kommunene som inngår i Skognettverk Innherred.

³⁵ Utgangspunktet for argumentasjonen er implikasjonene av valg av aktivitet. Det valget har sine omkostninger. Prosjektmakere kan selvsagt ha visse beveggrunner for å velge ut en særskilt aktivitet som

For Feios-prosjektet og Ørstaskogen er valgene rundt aktivitet preget av den skogreiste skogens (snarlige) hogstmodenhet. Hogst blir en sterkt vektlagt aktivitet. Det synes vanskelig å unngå ettersom hogst gir skogeier økonomisk gevinst og da trolig motivasjon for samarbeidsdeltakelse, hogst er den primære verdiskapende aktiviteten i skogbruk, og skogen er så sterkt til stede i det lokale miljø. Feios-prosjektet og Ørstaskogen er da noe ”låst” i sine valg av aktivitet, og ettersom de òg befinner seg i skogreisingsstrøk, må også mangt etableres for å få til aktiviteten. Det er derfor ikke til å undres over at vi fra Feios hører om behovet for infrastruktur som offentlige veier av tilstrekkelig kaliber til tung og hyppig tømmertransport, og at en må finne en løsning på alt hogstavfallet som blir med ned til vei på grunn av den nødvendiggjorte driftsmetoden (taubane)³⁶. Og følgefordingene får sine følgefordinger — for hvordan skal en gå frem for å få gehør for å få utbedret offentlig vei, og er det bioenergi-etablering som er svaret på hogstavfallet³⁷? Videre undres vi ikke når vi hører fra Ørstaskogen at ”det er litt mange prosesser på en gang, og at det er utfordrende å få alt til å henge sammen”.

Som prosjektmaker kan en begrense skalaproblematikken en vil kunne møte når en forsøker å få til eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere. En kan gjøre det ved valg av hvilke(n) aktivitet en foreslår samarbeidet skal sentreres rundt, ved å ha et lavt nivå på den geografiske størrelsen en forsøker å inkludere i samarbeidsfremstøtene, ved å begrense antallet av og variasjonen i aktivitetene som skal inngå i samarbeidet, og ved å begrense antallet potensielt samarbeidsdeltakende skogeiere.

Unnlater en å begrense skalaproblematikken, blir det vanskeligere for prosjektmakerne å fokusere i arbeidet for å få til eiendomsoverbyggende samarbeid. En får høyere fokuseringsomkostninger. La oss her si at ”fokusere” dreier seg om å velge ut hva en skal gjøre når i forhold til hvem hvor. Valgene vil være særs mange og komplekse uten begrensning av skalaproblematikken. Selv Sørsivegen synes å ha hatt vansker med fokuseringen, og det til tross for sitt i utgangspunktet lave nivå på skalaproblematikk: En bestemt aktivitet prioritert, med et relativt lavt antall skogeiere som potensielle samarbeidsdeltakere (13-14), og med spesifikt navngitte skogeiere (de som er grunneiere til veiens nedslagsfelt). Det har vært en utfordring, får vi høre fra Sørsivegen, ”å skaffe seg oversikt over hvilke arbeidsoppgaver en bør holde på med, hva som er mer viktig å holde på med og hva som er mindre viktig”. Og en virrer jo litt rundt, en vil gjerne så mye, fortsetter prosjektmakeren, en vet ikke helt hvem en bør snakke med, hvem en bør bruke mest tid sammen med, hva som mest opplagt bør vente.

forslag til det samarbeidet skal sentreres om — det uansett de ledsagende følgefordingene og omkostningene en da får.

³⁶ Informantutsagn.

³⁷ Jevnfør informantutsagn.

Etter vår forståelse synes Feios-prosjektet å være det feltprosjektet som pr. dato for intervju har størst utfordringer med skalaproblematikken. Feios er i et skogreisingsstrøk; hogst er en aktivitet som vektlegges — med de følgefordringer det har; bygd er den geografiske størrelsen, men ”alt” i bygden blir tilsynelatende inkludert og det blir også ”alle” skogeierne der. Det gir sine fokuseringsvansker: Hva skal en som prosjektmaker gjøre når i forhold til hvem hvor? Hva skal prosjektleder, med sin 20 prosent stilling, bruke tiden sin på? Som tilfellet var for Sørsivegens prosjektmaker sitert ovenfor, også i Feios vil en gjerne så mye. Muligens er det slik at Feios på sikt vil kunne vinne på å ikke begrense skalaproblematikken og heller leve med fokuseringsomkostningene. Lykkes de med alt det de så gjerne vil få til for og i bygden, innebærer det nemlig at noe mer er blitt ”løftet” enn hva tilfellet hadde vært hvis en ønsket oppnå mindre. Imidlertid kan det ”koste” å komme dit, og kan hende koste for mye gitt prosjektleders stillingsprosent. Her er det et moment at Feios-prosjektet, som det eneste feltprosjektet, ikke befinner seg i en kommune med skogbrukssjef og dennes tidsressurs og skogbrukskompetanse som kan innrulleres. I Vik kommune hvor Feios ligger, er landbrukssjefen ansvarlig for skog med 25 prosent av sin stilling, men har ikke skogfaglig bakgrunn³⁸.

Egne omkostninger

I intervjuene spør vi prosjektmakerne direkte om hva omkostningene (økonomiske, sosiale, kulturelle) er for dem selv og for den instansen de eventuelt måtte representere/tilhøre. Det fremtredende svaret er tidsbruk. Når det gjelder tidsbruken og forståelsen av den, er det nødvendig å dele prosjektmakerne (eksklusive feltprosjektene prosjektledere) inn i to grupper: De som er med som ansatte skogbruksaktører og da med etablert lønn fra den respektive arbeidsgiver, og de som er med på annet grunnlag. For gruppa av ansatte skogbruksaktører går det med noe tid til å arbeide med det eiendomsoverbyggende samarbeidet. ”Det er jo min arbeidstid”, som en prosjektmaker svarer når vi spør. Denne tidsbruken forstås imidlertid gjerne som rettferdiggjort. Bruken av tid rettferdiggjøres for det første fordi, som en annen prosjektmaker tilkjenner, arbeidet er noe ens instans vil ”dra nytte av i fremtida”. For det andre er det fordi arbeidet er blitt definert inn som noe en skal/kan holde på med. Slik denne inndefineringen presenteres, kommer den ”ovenfra” og ”utenfra”, og bygger eksempelvis på Kystskogbrukets politiske og næringsbaserte prosesser. En tredje prosjektmaker forteller da også at personen selv ikke har opplevd motbør fra sin nærmeste overordnede på bruken av tid i forbindelse med det eiendomsoverbyggende arbeidet. Skulle det være omkostninger med personens tidsbruk, er det omkostninger den nærmeste overordnede tar lenger oppe i instansens organisasjonsstruktur. For de prosjektmakerne som ikke er ansatte skogbruksaktører, fremstår imidlertid tidsbruken noe annerledes. Den må kompenseres på ett eller annet vis, og det synes den å kunne gjøre ved egennytte-forståelse og økonomisk godtgjøring. Egennytte kan her være at

³⁸ Informantutsagn.

en får informasjon og opplysning når en deltar³⁹ eller kan hende at en bidrar med noe til bygden sin⁴⁰. Økonomisk godtgjøring kan dreie seg om å få noe kroner for møter, telefoner⁴¹. Vi antar at det er grenser for hvor mye egennytte-forståelsen kan kompensere for tidsbruken, og trolig vil en tippe over til et ønske om å få økonomisk godtgjøring når tidsbruken øker over en eller annen personlig terskelverdi. Denne personlige terskelverdien er igjen formodentlig knyttet til ens øvrige livssituasjon: Jo strammere en økonomisk sitter i det, jo mer påkrevd er det å bruke tiden på det som kan gi inntjening. Bønder er, ifølge flere prosjektmakere, i en slik livssituasjon som sterkt fordrer at tid brukt må konverteres til penger inn. I denne sammenhengen er det betimelig å nevne at det er flere bønder blant de ikke-skogbruksansatte prosjektmakerne.

Prosjektlederne for de fire feltprosjektene faller i en mellomposisjon når det gjelder tidsbruk og forståelse av den. Prosjektlederne for Ørstaskogen og Skogringene i Levanger og Frosta likner mer på grupperingen av prosjektmakere som er ansatte skogbruksaktører. Prosjektlederne for Feios-prosjektet og Sørsivegen likner mer på de prosjektmakerne som er med på annet grunnlag. Denne differensieringen er knyttet til den stillingsprosenten de fire prosjektlederne er gitt. For Ørstaskogen er det 80 prosent og da utelukkende relatert til Ørstaskogen, mens prosjektleder i Levanger/Frosta har en 100 prosent stilling hvorav 20 prosent er satt av til arbeid med skogringene. Med dette kan disse to prosjektlederne sies å ha sin jobb i skogbruket. Videre definerer jobben at de skal holde på med eiendoms-overbyggende samarbeid for skogeiere, og forståelsen av tidsbruk blir formodentlig tilsvarende. For prosjektlederne for Feios-prosjektet og Sørsivegen er den gitte stillingsprosenten henholdsvis 20 prosent og 10 prosent, og det kan sies at en kjøper tjenester av dem som selvstendig næringsdrivende ettersom begge er bønder (med skog). Skulle de bruke mer tid på arbeidet med eiendoms-overbyggende samarbeid enn deres tilmålte stillingsprosent, må trolig egennytte-betraktninger komme inn hos dem. Det være seg eksempelvis, som nevnt i avsnittet over, at en bidrar til noe til bygden sin, eller at en som skogeier vil kunne inngå i samarbeidet og slik ha en nytte.

Av og til kommer det inn uforutsette ting prosjektmakerne må håndtere. Det tar tid og tidsbruken øker. Eksempler kan hentes fra Sørsivegen. Da kommunen sendte veiprospektet på høring, ville fylkeskommunens arkeologer gjøre forhåndsregistreringer. Det kom overraskende at fylkeskommunen skulle ha betalt for et par dagsverk for å gjøre registreringen. Det er egentlig ingen vanlig praksis, får vi høre. Dermed brukte en tid både på å diskutere med fylkeskommunen om en faktisk skulle betale slik registrering, og på å finne løsningen for finansiering av de pengene som en endte opp med å måtte betale. Ytterligere tid måtte brukes da veiprospektet etter endt høringsrunde ble sendt til kommunens hovedutvalg for teknisk, miljø og naturforvaltning. Der ble det nemlig, som

³⁹ Jevnfør informantutsagn.

⁴⁰ Jevnfør informantutsagn.

⁴¹ Informantutsagn.

tillegg til rådmannens innstilling, vedtatt at biologiske verdier skulle kartlegges før igangsettelse. Det er bare på behandlingen av denne veisaken det har skjedd, blir vi fortalt. Dermed måtte en finne en løsning også på denne uforutsette tingen. Prosjektleder for Sørsivegen brukte tid på å lage en formell henvendelse til kommunen. Der påpektes det at MiS-registreringene som ble gjort i området i 2001, skulle oppfylle kravene til kartlegging som vedtaket innebar. Oppgaven nå består i å få hovedutvalget til å tro på miljøregistreringene⁴², og pr. september 2010 avventer Sørsivegen den politiske behandlingen av saken. Slike uforutsette ting vedrører selvsagt det tidligere omtalte fremdriftsspørsmålet ettersom de kan hemme den fremdriften en har sett for seg. De uforutsette tingene vedrører imidlertid også den tidligere berørte arbeidssituasjonen for de skogbruksansatte prosjektmakerne (side 22). Skal de uforutsette tingene finne sin løsning og kunne håndteres, må det være mulig å bruke tid på dem. Selv om det angivelige er tidsnød hele tiden, må det være så mye ”overskudd” blant de som inngår i prosjektmakergruppa at rette vedkommende i gruppa ser seg råd for å prioritere bort noe annet til fordel for det uforutsette som er kommet til. Det kan holde hardt hvis det meste av ens arbeidsoppgaver er presserende.

Media

Blant prosjektmakerne snakkes det noe om markedsføring av det arbeidet en holder på med i det enkelte feltprosjektet. Dette kan gå via skogeiersamvirket eller skogbrukssjef, slik en prosjektmaker fra Ørstaskogen påpeker. Selv hevder personen at dette prosjektet hadde vært nytteløst uten Allskogs og kommunens interesse. En annen markedsføringskanal er media. Tre av feltprosjektene har hatt avisoppslag om det arbeidet de gjør (for eksempler, se under). Unntaket i så måte er Skogringene i Levanger og Frosta som fikk oppstart senere enn de øvrige.

(Fra venstre: Oppslag i Sogn Avis 23.3.10, Møre-Nytt 25.2.10, Adresseavisen 20.5.09.)

Mediaomtale har gevinster. Feios-prosjektets oppslag i Sogn Avis har, ifølge en prosjektmaker derfra, bidratt til å inspirere bygdefolket til å tenke skog. En annen Feios-prosjektleder forteller om møter med personer andre plasser enn i Feios, og disse har — med bakgrunn i avisoppslaget — begynt å snakke om skogen i Feios, om hvor mye en har

⁴² Informantutsagn.

hogd og slikt. ”Det har blitt litt blest om det”, fortsetter prosjektmakeren. Fra Ørstaskogen hevdes det fra en prosjektmaker at prosjektet er mye profilert i lokalavisa, og at dette har vært viktig for å dra prosjektet videre. En kan oppnå forskjellig gjennom mediaomtale. At en kan nå de potensielle skogeierne en kan tenke seg å ha tak i, inngår i det en kan oppnå. Fra en av Sørsivegens prosjektmakere påpekes det i tillegg at mediaoppslag både legitimerer det en arbeider med, gir andre inspirasjon til å gjøre likens, samt gir en den oppmerksomheten en kanskje er avhengig av for å komme videre. Oppslaget i Adresseavisen i fjorvår forstår prosjektmakeren således som udelt positivt.

Mediaomtaler har ikke bare gevinster, de har også omkostninger. En kan gå så høyt ut blant annet i media at en skaper forventninger det kreves en del for å oppfylle⁴³ — og fallhøyden kan bli ganske stor hvis en ikke lykkes⁴⁴. Videre kan det være ulike meninger blant prosjektmakere og (øvrige) deltakere i det eiendomsoverbyggende samarbeidet, om hvor frempå en skal være i media. Den mulige fallhøyden kan ligge til grunn for vegringen. I tillegg til de omkostningene prosjektmakere nevner, vil vi tilføye enda en omkostning. Det er tidsbruken. Også det å få mediaoppslag krever en viss bruk av tid.

”Tilskudd”?

Det er mulig å tenke seg at tilskudd til skogeierne i en eller annen variant kan virke fremmede på bruk av eiendomsoverbyggende samarbeid. Ett av spørsmålene som ”Fra ti til en” skal besvare, lyder da også nettopp: Vil offentlig tilskudd til samorganiserende skogeiere være nødvendig for at eiendomsoverbyggende samarbeid skal bli levedyktig? På nåværende tidspunkt av arbeidet med eiendomsoverbyggende samarbeid innenfor ”Fra ti til en”, kan vi selvsagt ikke svare på det spørsmålet. Det vi imidlertid kan formidle, er hva prosjektmakere responderer med når vi nå spør om hvordan de arbeider for å få skogeierne til delta i samarbeidet — om det gis spesielle tilskudd eller andre særskilte rammevilkår.

Prosjektmakeres svar på spørsmålet om tilskudd og rammevilkår, skal vi formidle i form av en liste. Listen er urangert og usortert, og dens mest vesentlige funksjon er å få tilkjennegitt utsagnene slik at de senere kan brukes i ”Fra ti til en” av andre enn oss forskere. Leseren vil se at mye dreier seg om tilskudd til vei. For at leseren skal kunne forstå utsagnene har vi justert dem noe, men uten at meningsinnholdet i dem skal være forandret. Vi har videre blant annet endret bruken av personlig pronomen til det mer upersonlige ”en”. Det blant annet for å ivareta anonymiteten.

- Nei, det gis ingen spesielle tilskudd, bare offentlige virkemidler. En synliggjør og argumenterer for stordriftsfordeler og lavere kostnader, at det lønner seg å samarbeide. Fylkesmannen har sagt at ved veisaker prioriteres samarbeidsprosjekt.

⁴³ Jevnfør informantutsagn.

⁴⁴ Informantutsagn.

- Hvis det er snakk om tilskudd til skogbrukstiltak og eksempelvis det å gi samarbeidende skogeiere høyere tilskuddsatser, så oppfatter en lovverket dit hen at kommunen ikke har lov til det. Det må være likt for alle skogeiere i en kommune. I tilfelle må det være at de aktuelle skogeierne kan få dekket kostnader i forbindelse med møter, de kan bli med på kurs og lignende og få dekket utgifter.
- En har ikke det, men har diskutert det. En bruker de tilskuddene en har. En kan ikke si at hvis skogeierne samarbeider, så får de 20 kroner ekstra pr. kubikk, for eksempel.
- Finnes ikke noen spesielle tilskuddsordninger.
- Det som er situasjonen pr. i dag, er at det er mulig å gi mer tilskudd til skogsvei når mange skogeiere samarbeider. Antallet skogeiere er en av faktorene fylkesmannen vurderer når størrelsen på tilskuddet vurderes. Skulle det vise seg fremover å være nødvendig å ha slike samarbeid for å få ut tømmeret, kan kanskje fylkesmannen se på muligheten for å gi noe støtte for å få samarbeid etablert. Pr. i dag er imidlertid ordningene ikke lagt opp slik at det er mulig. For øvrig skal jo poenget være at skogeierne selv ser at de har en nytte av å samarbeide. Og det er ikke bestandig at tilskudd er den beste løsningen, men at skogeierne finner ut at det vil være lønnsomt for dem, og at det er årsaken til at de velger å samarbeide og ikke at de samarbeider fordi at de får et tilskudd.
- En har snakket om at de som er med i samarbeidet, stiller på like vilkår — en skal ikke bearbeide ”vrang” skogeiere ved å gi dem ekstra-tilskudd for å være med. Ved skogsbilvei-saker vil kommunen ovenfor fylkesmannen kunne prioritere hvem av veiene i kommunen som er viktigst.
- Når det gjelder skogsdrift som sådan, må samarbeidene forholde seg til det regelverket og de tilskuddsordningene som er etablert. Noen særordninger innenfor dem, ser en ikke for seg. Hvis eiendomsoverbyggende samarbeid kan bidra til høyere aktivitet og mer verdiskaping, kan en tenke seg at en begynner å se på om det er aktuelt med økonomiske stimuleringsordninger til etablering og drifting av samarbeidene. Men det må i så fall bli en ny ordning som må etableres.
- Skogeiere som er flere om en vei, står mye sterkere for å få tilskudd. De står veldig sterkt prioriteringsmessig.
- Fylkesmannen kan prioritere samarbeid ved å yte et høyere tilskudd til den kommunen en vet det er resultater og de får noe ut av det.
- I kommunen blir samarbeidsprosjekt rundt vei prioritert for kommunalt tilskudd før de som ikke vil samarbeide.

Utfordring: Dialogen med skogeierne

Pr. dato for intervjuene med prosjektmakerne var det ikke avklart om skogeiere sluttet seg til eiendomsoverbyggende samarbeid, og hvem som eventuelt gjorde det. Statusen i så

måte er uavklart, og det er fra denne uavklarte situasjonen prosjektmakerne beretter. Vi får blant annet høre om møter for mange skogeiere, møter med noen færre og enda til enkeltpersoner. Vi hører om hverdagsprat om saken når en treffer naboen på dette eller hin treffpunkt i bygden, om å ta seg en runde og høre med skogeiere, om skogsamtaler på avtalt tidspunkt på kveldstid uten særlig møtedisiplin og med god tid.

Dialogen med skogeierne synes å være høyt prioritert i nåværende fase av prosessene som foregår i feltprosjektene. Ifølge enkelte prosjektmakere er dette faktisk det mest utfordrende nå. Vi får således høre fra en prosjektmaker at det mest utfordrende for øyeblikket, er å få grunneiere til å se økonomisk og administrativ nytte av prosjektet. En annen prosjektmaker sier at det er ”det å få med skogeierne i prosessen som er det mest utfordrende pr. nå”. En tredje påpeker at utfordringen nå er å få skogeierne i tale, få opplegget tilpasset skogeiernes forutsetninger, få den enkelte skogeier til å ville samarbeide og til å gå inn i et forpliktende samarbeid. Selv om noen andre prosjektmakere hevder at en ikke har kommet til utfordringene ennå, vil vi ut fra det intervjuene forteller oss mene at dialogen med skogeierne i nåværende fase er utfordrende. Om det er det mest utfordrende for øyeblikket, og om det er bare i denne uavklarte fasen skogeier-dialogen er utfordrende, vil vi imidlertid ikke ha noen bastant formening om.

Ikke negativt mottatt

At dialogen med skogeierne er en utfordring, innebærer ikke at prosjektmakernes fremstøt om eiendomsoverbyggende samarbeid er blitt negativt mottatt fra skogeierne side — i alle fall ikke slik prosjektmakerne opplever det. Riktignok presiserer noen prosjektmakere at de ikke har møtt så mange skogeiere og at det gjør det noe vanskelig å si noe om skogeierne reaksjon, og riktignok påpeker en at hittil (til dato for intervjuet) har kanskje bare et fåtall skogeiere ytret seg om prosjektet, men at skogeierne er negative — nei, det er ikke den stemningen som tilkjennegis i intervjuene. Ikke en gang det at noen skogeiere i et særskilt område i Feios har sagt at de ikke er interessert i å bli med, endrer på inntrykket — for som en prosjektmaker derifra sier, det kan jo hende at en likevel får dem med. I stedet for å bli fortalt om negative skogeiere, får vi fra prosjektmakere høre om skogeiere i spennet fra avventende til svært positive.

Slik en prosjektmaker beskriver det vi forstår som avventende, har skogeiere i møter med prosjektmakeren ”stilt helt relevante spørsmål som vi etter beste evne har forsøkt å svare på”. Ut fra de spørsmålene har en så funnet at ”det der må vi jo se nærmere på, det må vi spørre noen om, det må vi arbeide litt med”. I prosjektmakerens øyne ser imidlertid alle de aktuelle skogeierne potensialet til å gå videre i arbeidet med det eiendomsoverbyggende samarbeidet. Prosjektmakeren påpeker at det alltid vil være ulik grad av entusiasme for samarbeid, ”ikke nødvendigvis at du er mot det, men det er ikke alle som er like mye for det heller”. En prosjektmaker i et annet feltprosjekt tilkjennegir skogeieres avventende holdning slik i forbindelse med ei gruppe skogeiere personen har vært i kontakt med: ”De

har ikke sagt nei til det, men de syntes kanskje ikke at det var noe så veldig halleluja heller da.” Prosjektmakeren tror imidlertid at de blir med.

Noen skogeiere fremstår som mer positivt nysgjerrig avventende. ”Folk er rett og slett litt spente: Hva er dette?”, beretter en prosjektmaker fra et tredje feltprosjekt. Folk ”er nysgjerrige, hva er dette for noe, hva skal skje og er det noen kroner å hente her?” En annen prosjektmaker fra samme feltprosjekt har blitt kontaktet av skogeiere som har ”sagt at de er interesserte i å være med og slikt, spurt hva det går ut på”.

Om skogeiere som ifølge prosjektmakere er positive/svært positive, hører vi alt fra den noe nøkterne konstateringen fra en prosjektmaker om at det blant skogeierne ”er ganske positiv innstilling på at en skal arbeide fortsatt på” samarbeidsprosjektet, til de mer stemningsladede omtalene. Således forteller en annen prosjektmaker at ”det er veldig god stemning” for prosjektet i det konkrete området, og at ”det er mange som er positive til det, både små og store grunneiere”. En tredje og fjerde prosjektmaker snakker om forskjellige, spesifikke skogeiere som henholdsvis ”veldig positiv” og en ”plussperson” som ”er veldig interessert i det her”. Og en femte prosjektmaker forteller at på et møte med skogeiere personen har vært på, var skogeierne ”så positive at jeg nesten ble stum”.

Muligens snakker prosjektmakerne omtalt ovenfor delvis om de samme skogeierne. Hvis de gjør det og prosjektmakerne snakker forskjellig om de samme skogeierne, kan det være bunnet i at de opplever den særskilte skogeier forskjellig eller at prosjektmakerne rett og slett ordlegger seg forskjellig i sin beskrivelse til oss. Når en betrakter utsagnene om skogeieres reaksjoner referert til ovenfor, er det videre verdt å ha i mente at feltprosjektene ikke er kommet like langt når det gjelder dialog med skogeierne. Sørsivegen er her spesiell ettersom det feltprosjektet, som tidligere omtalt, har tette integrasjon mellom arbeidsgruppe, prosjektleder og samarbeidsdeltakende skogeiere. Sørsivegen-prosjektet avdekker hele tiden noe om interaksjonen, og da dialogen, med skogeierne fordi skogeierne er så tett integrert i prosjektet. Så mens de øvrige feltprosjektene kan sies å ”snakke frempå” for skogeierne om mulig deltakelse i eiendomsoverbyggende samarbeid, er Sørsivegen kommet dypere inn i de virkelige ”forhandlingene” om slikt samarbeid. Muligens innebærer det at skogeiere kan bli mer — la oss kalle det nøkternt realistiske — enn akkurat positive, og beskrivelsene av skogeieres reaksjoner kan da også bli annerledes. Men heller ikke Sørsivegen er kommet lenger enn, som en prosjektmaker derifra formulerer det, at en forsøker å ”få skogeierne interessert uten at de dermed forplikter seg til å delta i veibygging”.

Kvaliteten i kommunikasjonen

Når vi bruker ordet ”dialog” i forbindelse med kommunikasjonen med skogeierne, er det fordi prosjektmakere selv synes å søke mot en bestemt kvalitet i kommunikasjonen: En kommunikasjon som ikke er enveis, men toveis; en som ikke er makt- eller

dominansbasert, men med jevnbyrdige posisjoner; en som ikke er ensartet og generell for alle skogeiere, men heterogen og spesifikt tilpasset den enkelte skogeier. Når prosjektmakeren henviser til på side 33 påpeker at utfordringen nå er å få opplegget tilpasset skogeierens forutsetninger, vedrører det nettopp denne kommunikasjonskvaliteten.

Vi skal forsøke å skildre det vi oppfatter som en ønsket kommunikasjonskvalitet, ved å bruke noen utsagn fra prosjektmakere. Vi finner ikke slike utsagn hos alle prosjektmakerne. Om det skyldes at vi forskerne ikke har spurt alle informantene likens, at prosjektmakerne ordlegger seg forskjellig, eller at det skyldes at prosjektmakerne varierer med hensyn til vekten tilskrevet en slik kommunikasjonskvalitet, har vi ikke grunnlag for å si noe om. Det vi kan si er at slike utsagn i alle fall finnes hos noen av prosjektmakerne.

Vi kan begynne med noen utsagn som sier noe om informasjon og ”prat”. I utsagnene avdekkes også tilpasninger til og ivaretagelse av skogeierne. Prosjektmaker A har fortalt forskeren at prosjektlederen i det aktuelle feltprosjektet ”drar og snakker med folk”. Når forskeren så spør om hvor viktig prosjektmakeren tror denne prosessen er, svarer prosjektmakeren:

Jo, det er veldig viktig for da får folk kjennskap til hva det går ut på. Prosjektlederen forklarer hva planene er og hva mulighetene er. Og jo tryggere folk blir på hva det her dreier seg om, jo lettere er det jo å være med. [...] Jo mer de forstår hva dette går ut på, og hva planene er og hva mulighetene er, jo tryggere blir de på at dette kan vi være med i — dette samarbeidet kan vi være med i òg.

Prosjektmaker B spørres om en i feltprosjektet har tenkt noe på hvordan samarbeidet skal ivareta skogeierens rolle som beslutningstaker. Samtalen som følger er:

Prosjektmaker B: Det òg er viktig. I alle fall føler jeg det at — jeg liker ikke at noen kommer til meg og sier at ’du skal gjøre sånn og sånn, og så blir det slik og slik’. Men altså — vi må gjøre det på en sånn måte at skogeierne i alle fall tror at det er han som har bestemt det. Det er gjerne litt psykologi inni bildet der.

Forsker: Men hvordan skal du få dem til å tro det da?

Prosjektmaker B: Nei, det var det da. Det må en bare prøve det, til en går på en smell, og så må en prøve litt annerledes neste gang, holdt jeg på å si.

Forsker: Så det her er rett og slett slik at du i møtet med skogeierne — så må du holde på å kjenne på hvordan det kjennes ut?

Prosjektmaker B: [...] Det er om å gjøre å oppføre seg..., kanskje du kan gå litt forsiktig fram, at ’kanskje hvis du gjør sånn og sånn, det ville jeg ha gjort’. Det har jeg funnet ut at når du sier at ’sånn ville jeg ha gjort det’ — den kan av og til gå bra inn altså. For da tenker de at ’ja, ja, han ville ha gjort det sånn. Det er gjerne ikke dumt, det’.

Fra prosjektmaker C får vi høre at det er viktig å informere alle skogeierne slik at noen ikke føler seg forbigått eller støtt fordi ting er gjort over hodet på dem. Og prosjektmaker D rapporterer fra et møte med skogeiere:

Jeg må si at det var et veldig bra møte, og det var det jeg prøvde å skissere i sted — folk fikk gode svar, svar som de på en måte var fornøyde med, de slo seg til ro med det her. Du fikk spørre. Du fikk saklige, helt konkrete svar. Og jo mer du vet, jo tryggere føler du deg. Det er alltid slik uansett hva det er. For all usikkerheten og alt det her, er gjerne det som skaper problem.

I intervjumaterialet vårt finnes det utsnitt som er mye tydeligere på tilpasninger til og ivaretagelse av skogeierne enn hva som går frem av intervjuutsnittene i avsnittet over. Eksempelvis påpeker prosjektmaker E at nå er det om å gjøre å vinkle dette, og ikke legge press på skogeierne. Prosjektmaker F på sin side har snakket om at de som prosjektmakere tar seg en runde og hører med skogeierne, når denne sekvensen følger:

Forsker: Sånn at man tilpasser seg litt, liksom?

Prosjektmaker F: Ja, en må nå det. En kan ikke buse fram.

Forsker: Er det en viktig prosess? Det å ikke buse frem?

Prosjektmaker F: Ja. Jeg tror det må være — å legge frem det på den beste måten og mest reelt. At en vil for mye selv. Det tror jeg er litt viktig, at en ikke bare kjører på og kjører på — og noen blir revet med foruten at de vil.

Prosjektmaker G spørres av forskeren om personen tenker seg at det skal være tett samarbeid mellom skogeierne. Da svarer personen:

Som jeg sier, det må være litt sånn fleksibilitet, skogeierne må selv finne ut hva som er fornuftig. For det første at det er fornuftig å samarbeide, og så må de finne ut hva slags områder innen skogsdrift de ønsker å samarbeide om. Og det kan være både smalt og vidt. Og det tror jeg er viktig for å lykkes med det òg, at det er en slik åpen inngang til det.

Senere i intervjuet med prosjektmaker G, følger så denne sekvensen:

Så jobbinga med skogeierne — noen må starte i gang prosessen, hva skogeierne ønsker, for det første, og bringe frem til dem hva det her skal gå ut på, og hva slags fordeler de kan høste ut av det, og dernest selvsagt bistå dem slik at de kan etablere [...] samarbeidet. Det vil være viktig å være nøye på rollen, [...] at prosjektleder er rådgivende og ikke blander seg for mye inn i hvordan det her skal gjøres. Det må være en åpenhet i forhold til det.

Forskeren spør en annen prosjektmaker, prosjektmaker H, om det i prosessen med å få kontakt med skogeierne er noen spesifikke prosesser som er mer vesentlige enn andre.

Prosjektmakeren responderer:

Vår opptreden i denne sammenhengen, at vi gjør en god jobb. Måten vi jobber på. Prøve å skape et godt miljø, en god atmosfære mot skogeierne, kontakt. Det er der — det er det som er det vesentlige. Ifølge prosjektmaker H er ”sannhetens øyeblikk” akkurat i møtet med skogeierne. Prosjektmakeren snakker om å skape kontakt og bygge tillit, om å etablere skogeiers forståelse at det mulige skogeiersamarbeidet er bare pluss — uten noen skjult agenda. Kontakten med skogeierne, hevder prosjektmakeren videre, ”kan, er nær sagt, aldri bli god nok”. Prosjektmakeren fortsetter: ”Det må man tenke på hele tida. Møte skogeierne på deres — møte dem sånn som de vil ha det eller er”. Dette har en muligens lyktes med hvis prosjektmakerne, slik prosjektmaker I sier, får skogeierne til å føle et eierforhold til samarbeidsprosjektet.

Det må gå noe tid

Dialogen med skogeierne synes å måtte fordre at det går en del tid med for prosjektmakerne i det arbeidet. Jevnfør noen prosjektmakere må det imidlertid også gå noe tid, dialogprosessene med skogeierne må strekke seg utover i tid. Som en prosjektmaker formulerer det:

Vi må ha litt respekt for de mentale prosessene som vi jo òg må sette i gang hos folk [...] Vi må få gjort praktiske ting, men samtidig må vi la tida arbeide litt for å rett og slett få folk mest mulig motivert og klar til å eventuelt gå et skritt videre.

”Vi må passe på å ikke gå for fort frem”, påpeker en annen prosjektmaker, sånn at skogeierne ikke føler at ”nå går toget, nå må vi bare bli med” — en må passe på at en jobber godt med prosjektet slik at det er innarbeidet hos skogeierne. En tredje prosjektmaker snakker om at skal en få til et samarbeid, ”da er det om å gjøre å bruke litt tid”. Personen mener det er nødvendig å få skogeiernes begrensninger og betenkeligheter frem. En må få dem frem før en er kommet så langt i prosessene at ”det er vanskelig å få snudd og få startet på nytt”. Kommer betenkelighetene frem tidlig nok, kan en få startet på nytt og gå videre sammen. Ifølge prosjektmakeren må en forsøke å putte skogeiernes betenkeligheter inn i prosessene — ”prøve å finne svar på de spørsmålene som skogeierne har og som gjør at de eventuelt er usikker på om de vil delta eller ikke”. Får en ikke opp betenkelighetene i tide, kan nemlig noen falle bort og det blir kan hende ikke noe av samarbeidet.

Den tiden som angivelig må gå og som er knyttet til dialogen med skogeierne, er formodentlig et aspekt ved kommunikasjonskvaliteten. Vi kjenner ikke til at det finnes noe svar på hva som er tilstrekkelig sakte for å få en best mulig kommunikasjonskvalitet. Trolig vil det være avhengig både av den sammenhengen en befinner seg i, og de skogeierne det er snakk om. Ett er dog sikkert: At dialogprosessene fordrer tidens gang, kan bidra til en mulig opplevelse av å ha dårlig fremdrift. Det er heller ikke nødvendigvis særlig enkelt å bøte på opplevelsen av dårlig fremdrift ved å etablere fremdriftsmarkører (se side 14) basert på ulike grader av oppnådd kvalitet i kommunikasjonen. Til det er kommunikasjonskvalitet formodentlig for flyktig og vanskelig gripbart.

Denne tiden som er omtalt ovenfor og som angivelig må gå, er ikke knyttet til at det eventuelt er så mangt som må falle på plass før noe i det hele tatt kan falle på plass. Den tiden som må gå for å få til det, er gjerne knyttet til den skalaproblematikken vi tidligere har omtalt (side 25-28). Differensieringen mellom tid knyttet til dialogprosessene og tid knyttet til at mangt må falle på plass, kan eksemplifiseres ved hjelp av noe en prosjektmaker forteller. Personen kommenterer:

Og så er det gjerne at enkelte synes at — ’åh nei, dette går så seint’. Ting skal gå litt fortere. Men det er vel gjerne slik med et prosjekt, at du skal bruke litt tid og at du skal på en måte ha helheten, ikke plutselig at — der er det så og så mye skog klart til hogst, hogstmodent og alt det der, denne veien kan vi bygge. Men du må se hele bygda under ett. Kanskje den veien skulle ha gått i en annen trasé for å hente inn flere teiger.

Helhetsbetraktninger tar formodentlig sin tid både å arbeide frem og få realisert i faktisk handling. Når forskeren i intervjuet spør om hvordan en skulle ha fått til å gå fortere frem, responderer prosjektmakeren: ”Jeg tror det er viktig at du bruker litt tid, jeg.” Personen fortsetter med å vise til at hvis en skal tenke langsiktig, må det være gjennomtenkt — og det må også koordineres med annet som planlegges i det aktuelle området. Leseren kan

legge merke til at det ikke er noe i det prosjektmakeren her tilkjennegir, som er direkte knyttet til dialogprosessene med skogeierne.

Den tiden som må gå og som er knyttet til henholdsvis dialogen med skogeierne og det at mangt må falle på plass, kan selvsagt spille seg ut i det samme tidsrommet i det levde livet til prosjektmakere og skogeiere: Fra eksempelvis en gitt dato A til en gitt dato B. Slik sett er det ikke noen motsetning. Tvert om kan det være gunstig at begge deler krever at tiden må gå fordi det kan forhindre at de to forskjellige prosessene (skogeierdialogen og at ting må falle på plass) blir usynkrone. Imidlertid krever begge deler relativt mye av prosjektmakere. Et spørsmål blir: Har prosjektmakere tilstrekkelige ressurser både til å oppnå den ønskede kvaliteten i skogeierkommunikasjonen, og til å gå inn på det høye skalaproblematikk-nivået som er gitt av at mangt må falle på plass før noe i det hele tatt kan falle på plass? Hvis ikke, skal en som prosjektmaker (i) søke å skaffe seg mer ressurser, (ii) renonsere på det mulige ønsket om kommunikasjonskvalitet, og/eller (iii) begrense skalaproblematikken slik som antydnet på side 27?

I alt det som er skrevet under overskriften ”Utfordring: Dialogen med skogeierne”, er det tradisjonell kommunikasjon som eksempelvis samtale det dreier seg om. Det er imidlertid fullt mulig å ” snakke ” med skogeiere gjennom eksempelvis gjenstander, aktiviteter og liknende. Således kan eksempelvis det å få vist en hogst for skogeiere som eventuelt ikke vet hvordan det foregår og hva sluttresultatet kan være, ha like stort kommunikasjonsverdi som samtale om det samme.

En avrundende kommentar

Som sagt i innledningen, dette notatet skal være en bakgrunn for å gi tilbakemelding til det enkelte feltprosjektet, notatet skal gi aktørene et diskusjonsgrunnlag, og notatet inngår i dokumentasjonen som beskriver arbeidet med de eiendomsoverbyggende samarbeidene mens dette arbeidet pågår. Gitt notatets plass i følgeforskningen, konkluderer da heller ikke notatet. Å oppsummere er også en form for konkludering ettersom en oppsummering trekker innholdet sammen og fremhever noe, mens annet utelates. Vi skal derfor la det være. På et vis ender da dette notatet i ”intet” — ingen konklusjon/oppsummering. På et annet vis ender imidlertid notatet i ”meget” — alt det notatet inneholder og som kan skape ytterligere tankevirksomhet og diskusjon blant prosjektmakerne i feltprosjektene.

Til de av leserne som finner det uhensiktsmessig å lese hele notatet, vil vi si at hun eller han kan få en viss oppsummering ved å se på notatets overskrifter. Ytterligere oversikt kan leseren få ved å lese den første eller de to første setningene i hvert avsnitt. De setningene tilkjennegir stort sett innholdet i avsnittet. Leser en avsnittet i tillegg ”på skrått”, skummer en relativt fort gjennom notatets innhold. For følgeforskningens del vil det være en fordel.

Referanser

- Amdam, J., J. Barstad og G. M. Olsen (2000). Kvifor skal vi avverka skog? Om årsaker til manglande skogavverking på Vestlandet. Forskningsrapport 40. Volda, Høgskulen i Volda, Møreforskning Volda.
- Baklien, B. (2004). ”Følgeforskning”. Sosiologi i dag 34(4):49-66.
- Follo, G. (2010a). Eiendomsoverbyggende samarbeid i skogbruket — en kartlegging. Rapport 1/10. Trondheim, Norsk senter for bygdeforskning.
- Follo, G. (2010b). ”Å handle sammen om forvaltning”. Norsk skogbruk 9/2010:32-33.
- Follo, G., M. Forbord, R. Almås, A. Blekesaune og J. F. Rye (2006). Den nye skogeieren. Hvordan øke hogsten i Trøndelag? Rapport 1/06. Trondheim, Norsk senter for bygdeforskning.
- Landbruks- og matdepartementet (2007). Norwegian Forests. Policy and Resource.
- Landbruks- og matdepartementet (2009). Fylkesnytt frå Sogn og Fjordane 2/2009. Hentet 3.8.09 fra:
http://www.regjeringen.no/nb/dep/lmd/dok/tidsskrift_og_nyhetsbrev/fylkesnytt/2009/fylkesnytt-fra-sogn-og-fjordane-22009.html?id=570870
- Møre og Romsdal fylke (udatert). Strategiplan for skogbruket i Møre og Romsdal 2008-2016. Hentet 29.10.10 fra:
[Strategiplan_for_skogbruket_i_Møre_og_Romsdal_2008-2016_ICEIg\[2\].pdf](http://www.regjeringen.no/nb/dep/lmd/dok/tidsskrift_og_nyhetsbrev/fylkesnytt/2009/fylkesnytt-fra-sogn-og-fjordane-22009.html?id=570870)
- Olsen, O. E. og P. Lindøe (2004). ”Trailing research based evaluation; phases and roles”. Evaluation and Program Planning 27:371-380.
- Prosjekt Kystskogbruket (2008). Melding om kystskogbruket. Steinkjer, Prosjekt Kystskogbruket.
- Segaard, S. B. (2007). Refleksivitet i følgeforskning. –Strategi, roller og utfordringer. Hentet 29.4.08 fra:
<http://www.svt.ntnu.no/iss/fagkonferanse2007/intern/papers/s.b.segaard@stv.uio.no>
 Segard-FAGKONFERANSEN2007.pdf
- Statistisk sentralbyrå (2005). Landbruksundersøkinga 2004 - skogbruk. Endelege tal. Skogeigaren – ein mann på 55 år. Hentet 1.7.05 fra:
<http://www.ssb.no/skogbruk/main.html>
- Stortingsmelding nr. 17 (1998-99). Verdiskaping og miljø – muligheter i skogsektoren (Skogmeldingen).
- Vennesland, B., K. Hobbestad, T. Bolkesjø, S. Baardsen, H. F. Hoen, J. Lileng og J. Rolstad (2006). Skogressursene i Norge 2006. Kunnskapsdokument i arbeidet med en ny nasjonal strategi for økt avvirking. Ås, Norsk institutt for skog og landskap.

Vedlegg

Vedlegg 1) Eksempel på brev fra Bygdeforskning, "Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt: Intervju".

Trondheim 16.3.10

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt: Intervju

Norsk senter for bygdeforskning (Bygdeforskning) har gående et forskningsprosjekt om eiendomsoverbyggende samarbeid i kystskogbruket. Prosjektets fulle tittel er "Fra ti til en" — eiendomsoverbyggende samarbeid for private, personlige skogeiere i kystskogbruket". Kortnavnet er "Fra ti til en". Prosjektet er et samarbeidsprosjekt med Norsk institutt for skog og landskap (Skog og landskap) og Prosjekt Kystskogbruket (Kystskogbruket). I "Fra ti til en" skal Kystskogbruket gjennomføre fire eiendomsoverbyggende samarbeid, og forskerne skal følge det som skjer (dvs. gjennomføre følgeforskning). Ut fra dette skal en beskrive forhold som virker fremmende og hemmende på bruk av slikt samarbeid, vurdere nytte og omkostninger, og en skal utlede de praktiske løsningene og betydningen for norsk skogbrukspolitikk. Bakgrunnen for prosjektet er at det norske skogeierskapet er fragmentert med mange små eiendommer, det er store ulikheter i skogeienes skogbruksmessige kompetansenivå, skogbruket skal ifølge norsk skogpolitikk bidra i klimaproblematikk, bevaring av biologisk mangfold, verdiskaping og opprettholdelse av levende bygder, og det skal skogbruket samtidig som den offentlige skogbruksforvaltningen er blitt bygd ned og lite er gjort for å få justert eiendomsstrukturen.

Prosjektet er finansiert av Norges forskningsråd, forskningsmidlene over jordbruksavtalen og av skognæringa i Kystskogbruket sine fylker. Prosjektet er godkjent av Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste.

I "Fra ti til en" skal vi forskere blant annet intervju aktører som inngår i etableringen, organiseringen og gjennomføringen av de eiendomsoverbyggende samarbeidene som prøves ut (omtalt som "feltprosjekt"). Fra aktører i Kystskogbruket har vi fått vite at du inngår i det vi løselig kan kalle "arbeidsgruppa" for et slikt feltprosjekt. Det er derfor vi kontakter deg for å spørre om du kan tenke deg å la deg intervju. Det vi kommer til å spørre deg om er blant annet hvordan du forstår og vurderer nytten av og omkostningene (forstått bredt) ved samarbeidet som feltprosjektet omfatter, det være seg i forhold til eksempelvis deg selv, den enheten du eventuelt representerer og skogeiere, og hvordan du forstår og vurderer samarbeidet mellom dere som etablerer, organiserer og gjennomfører samarbeidet.

Norsk senter for bygdeforskning
 Universitetsenteret Dragvoll, N-7491 Trondheim
 Besøksadresse: Paviljong A, Loholt allé 85
 Telefon: 73 59 17 29, Telefax: 73 59 12 75
 post@bygdeforskning.no, www.bygdeforskning.no
 Bank: 4200.40.96066, Foretaksnr. NO 982 890 535 MVA

Sier du ja til å la deg intervjuet, innebærer det at en forsker intervjuer deg tre ganger over telefon. Dette er planlagt å skje nå i mars-mai 2010, 3. kvartal 2011 og 2. kvartal 2013. Intervjuet vil bære preg av å være en samtale. Det er vanskelig å si nøyaktig hvor lang tid et slikt intervju vil vare, men vi ber deg om å sette av ca. 1 time. Vi ber om å få ta opp samtalen på lydbånd. Dette er av rent praktiske årsaker fordi forskeren da kan delta fullt ut i samtalen med deg, og slipper å sitte og skrive ned det du forteller. Intervjuet vil deretter bli skrevet ut og opptaket slettet. Ingen andre vil få tilgang til båndopptaket.

Det er ingen andre enn forskerteamet, som består av Gro Follo og Reidar Almås fra Bygdeforskning og Bernt-Håvard Øyen og Birger Vennesland fra Skog og landskap, som vil få tilgang til de personidentifiserende opplysningene. Vi er underlagt taushetsplikt og opplysningene vil bli behandlet strengt konfidensielt. Prosjektet "Fra ti til en" forventes å være avsluttet ved utgangen av 2013. Etter endt prosjekt vil opplysningene bli anonymisert.

Det er helt frivillig å delta i prosjektet. Du kan på hvilket som helst tidspunkt trekke deg, uten å måtte begrunne dette nærmere. Vi gjør oppmerksom på at det er fullt mulig for deg å delta i feltprosjektets arbeidsgruppe uten å si ja til å la deg intervjuet. Ønsker du ikke å bli intervjuet eller senere velger å trekke deg hvis du i første omgang sier ja til deltakelse, vil ikke dette få noen implikasjoner for ditt arbeid i feltprosjektets arbeidsgruppe eller innvirkninger på forholdet til oss forskere som følger feltprosjektet.

Resultatene fra intervjuene med deg og andre som deltar i arbeidsgruppene for de fire feltprosjektene, vil bli publisert i anonymisert form og som generelle funn. Dette sikrer vanligvis at den enkelte informant ikke kan identifiseres. Gitt bestemmelser rundt personvern er vi pliktig til å nevne at andre på tross av anonymisering og presentasjon som generelle funn, kan greie å slutte seg til at det er nettopp du som har uttalt deg. Dette fordi "Fra ti til en" er et følgeforskningsprosjekt som studerer et mindre antall aktører, og det kan være kjent hvem disse aktørene er. Våre spørsmål til deg vil imidlertid være av allmenn karakter, og dine svar vil formodentlig være av tilsvarende art.

Er du villig til å delta, ønsker vi et samtykke fra deg. Med dette brevet ligger det en samtykkeerklæring og en frankert svarkonvolutt. Kan du tenke deg å bli intervjuet, ber vi deg om å returnere svarslippen til Bygdeforskning så snart som mulig.

Ønsker du å vite mer om Bygdeforskning, kan du se vår nettside (<http://www.bygdeforskning.no>).

Vi håper på positiv respons!

Vennlig hilsen

Gro Follo
prosjektleder for "Fra ti til en"

telefon: 73596748

epost: gro.follo@bygdeforskning.no

3

(Retureres Norsk senter for bygdeforskning,
v/Gro Follo,
Universitetsenteret Dragvoll,
Loholt Allé 85,
7491 Trondheim)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt informasjon om prosjektet "Fra ti til en" i brev av 16.3.10 fra Bygdeforskning, og er villig til å la meg intervjuet som en del av prosjektets følgeforskning.

Opplysninger (bruk blokkbokstaver):

Navn: _____

Adresse: _____

Telefon: _____

Eventuell epost: _____

Dato Signatur.....

Delprosjekt 1C: Intervjuguide aktører (første telefonintervju)

- 1) **Kan du beskrive det aktuelle eiendomsoverbyggende samarbeidet du arbeider i forhold?**
 Mulige oppfølgingsspørsmål:
 - Hvem er med i det eiendomsoverbyggende samarbeidet? (Av aktører, av skogeiere, av andre.)
 - Hva er målsetningen for det eiendomsoverbyggende samarbeidet?
 - Hvordan er det eiendomsoverbyggende samarbeidet organisert?
 - I hvilken grad fordrer det eiendomsoverbyggende samarbeidet at skogeierne samarbeider seg i mellom?
 - Hva eventuelt samarbeider skogeierne seg i mellom om eller er de tenkt å samarbeide om?

- 2) **Hva er din rolle i det eiendomsoverbyggende samarbeidet?**
 Mulige oppfølgingsspørsmål:
 - Hva er bakgrunnen for at du er med i det eiendomsoverbyggende samarbeidet?
 - Når kom du med i det eiendomsoverbyggende samarbeidet?

- 3) **Hva slags nytte forventer du at det eiendomsoverbyggende samarbeidet skal ha for**
 - a) deg selv?
 - b) den instansen du tilhører/representerer?
 - c) skogeierne?
 - d) andre?

- 4) **Hva er gjort i forhold til det eiendomsoverbyggende samarbeidet siden en for første gang begynte å snakke om å få etablert et slikt samarbeid og til i dag?**
 Mulige oppfølgingsspørsmål:
 - Prosesser kan være så mangt, er det noen prosesser som er mer vesentlige enn andre?
 - På hvilken måte er disse prosessene vesentlige?

- 5) **Hva er erfaringene fra det eiendomsoverbyggende samarbeidet så langt?**
 - a) **Hva har hittil vært det mest utfordrende?**
 Mulige oppfølgingsspørsmål:
 - Har det vært visse forståelser, prosesser, effekter som har vært spesielt utfordrende?
 - b) **Hva har hittil vært det som har gitt mest løft?**
 Mulige oppfølgingsspørsmål:
 - Har det vært visse forståelser, prosesser, effekter som har gitt spesielt løft?
 - c) **Hva er det mest utfordrende for øyeblikket?**
 - d) **Hva er det som gir mest løft for øyeblikket?**

- 6) **Hva er "omkostningene" (økonomiske, sosiale, kulturelle) ved det eiendomsoverbyggende samarbeidet hittil?**
 - a) **Hva er de særskilte "omkostningene" for deg selv?**
 - b) **Hva er de særskilte "omkostningene" for den instansen du tilhører/representerer?**

- 7) Hvordan har samarbeidet blant dere som etablerer, organiserer og gjennomfører det eiendomsoverbyggende samarbeidet hittil vært?
 Mulige oppfølgingsspørsmål:
 ○ Kunne noe mer eller noe annet ha vært gjort enn det som er blitt gjort?
- 8) Hvordan har arbeidet med å få til det eiendomsoverbyggende samarbeidet blitt mottatt blant skogeiere?
 a) Er det noen som allerede på nåværende tidspunkt sier at de ikke ønsker å delta i samarbeidet?
 b) Hva er det som ligger til grunn for at de ikke ønsker å delta i samarbeidet?
 c) Hva slags eventuelle vansker medfører det hvis noen skogeiere ikke blir med i samarbeidet?
 Mulige oppfølgingsspørsmål:
 ○ Hvem er dette vansker for og på hvilken måte?
 ○ Hvordan løses disse vanskene som gis av at noen skogeiere ikke blir med i samarbeidet?
- 9) Blant de skogeierne som tilkjennegir at de muligens sier ja til å delta i det eiendomsoverbyggende samarbeidet, hva sier de er grunnen til at de vil delta i samarbeidet?
- 10) Hvordan arbeider dere for å få skogeierne til å delta i det eiendomsoverbyggende samarbeidet?
 a) Gis det spesielle tilskudd eller andre særskilte rammevilkår?
- 11) Hvilke argumentasjon bruker dere for å motivere skogeierne til å inngå i samarbeidet?
 a) Hvilke argumentasjon om samfunnsnyttige målsetninger (klima, biologisk mangfold, verdiskaping, levende bygder) bruker dere?
- 12) Hva tror du vil være ”omkostningene” (økonomiske, sosiale, kulturelle) for skogeierne ved å delta i det eiendomsoverbyggende samarbeidet?
- 13) Hva skal gjøres i det eiendomsoverbyggende samarbeidet for å ivareta skogeiernes rolle som beslutningstaker med frihet under ansvar?
- 14) Hva skal gjøres i det eiendomsoverbyggende samarbeidet for å sørge for veiledning av og økt skogbrukskompetanse hos deltakende skogeiere?
- 15) I forhold til det arealet som innbefattes av det eiendomsoverbyggende samarbeidet, hvilke opplysninger om skogen og utmarka er nødvendig for at samarbeidet over eiendomsgrensene skal lettes mest mulig?
- 16) Hvilke regionale utfordringer (forstlige, sosiale, kulturelle) er det det overbyggende samarbeidet svarer på?
- 17) Er det noe vi ikke har berørt som du mener det er vesentlig å få frem?